

**UCHWAŁA NR IX/60/2025**  
**RADY POWIATU ŁOMŻYŃSKIEGO**

z dnia 30 kwietnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2025 - 2030”**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024r. poz. 107, poz. 1907) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024r. poz. 44, poz. 858, poz. 1089, poz. 1165, poz.1494, poz.1961) Rada Powiatu Łomżyńskiego uchwala, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2025 – 2030”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady**

**Sławomir Dębek**



**POWIATOWY PROGRAM  
DZIAŁAŃ NA RZECZ  
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH  
NA LATA 2025 – 2030**

**Łomża, 2025 r.**

## SPIS TREŚCI

<b>Wprowadzenie .....</b>	<b>3</b>
<b>I. Podstawy merytoryczne opracowania Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych .....</b>	<b>5</b>
1. Uregulowania prawne .....	5
2. Uregulowania strategiczne .....	9
<b>II. Podstawowe informacje dotyczące sytuacji osób z niepełnosprawnościami w powiecie łomżyńskim.....</b>	<b>13</b>
1. Charakterystyka powiatu łomżyńskiego .....	13
2. Osoby z niepełnosprawnościami w powiecie łomżyńskim – dane statystyczne .....	18
3. Stan infrastruktury pomocowej .....	41
4. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami .....	47
<b>III. Analiza SWOT .....</b>	<b>50</b>
<b>IV. Cele programu oraz działania niezbędne do jego osiągnięcia.....</b>	<b>53</b>
Główne obszary działań (cele szczegółowe).....	54
1. Cel szczegółowy 1 .....	54
2. Cel szczegółowy 2 .....	58
3. Cel szczegółowy 3 .....	60
4. Cel szczegółowy 4 .....	65
<b>V. Podmioty współpracujące przy realizacji programu .....</b>	<b>68</b>
<b>VI. Koszty realizacji programu, źródła finansowania i monitoring .....</b>	<b>69</b>
<b>Podsumowanie .....</b>	<b>69</b>

## Wprowadzenie

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki państwa, która jest skierowana na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia.

Osoby z niepełnosprawnościami wciąż nie są traktowane, jako pełnosprawni obywatele. Na co dzień mamy do czynienia z przejawami dyskryminacji w zakresie opieki medycznej, edukacji, zatrudnienia i innych dziedzin życia społecznego. Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także podejmowanie działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających osobom z niepełnosprawnościami aktywny udział w życiu społecznym, zapobiega marginalizacji i wykluczeniu społecznemu tej grupy osób.

W 2024 roku skończyła się realizacja „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019 – 2024”, który jest częścią „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2023 – 2030”. Niniejszy Program stanowi jego kontynuację i uzupełnienie, z uwzględnieniem aktualizacji potencjalnych działań w kontekście źródeł finansowania oraz możliwości instytucjonalnych i prawnych, a także rosnących potrzeb osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących powiat łomżyński.

Podstawę prawną opracowania niniejszego dokumentu stanowi art. 35a, ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity – Dz. U. z 2024 r., poz. 1494, ze zm.), który nakłada na powiaty obowiązek „opracowania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”.

Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom z niepełnosprawnościami warunków umożliwiających godne i możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami.

Wprowadzenie w życie planowanych działań uzależnione będzie od wielu czynników. Realizacja zadań wymagała będzie zaangażowania nie tylko pracowników administracji samorządowej, ale także różnych instytucji, fundacji, związków wyznaniowych i organizacji społecznych. Zintegrowanie wszelkich działań, inicjatyw społecznych, usprawnienie systemu pomocy osobom z niepełnosprawnościami jest zadaniem na wiele lat, ale dającym szansę osobom niepełnosprawnym na poprawę warunków ich życia oraz pełniejszą integrację ze środowiskiem ludzi zdrowych. Ważna będzie także aktywna postawa osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Na zasięg przedsięwzięć na rzecz osób z niepełnosprawnościami, podejmowanych w latach 2025 – 2030, będą miały wpływ zarówno inicjatywy i możliwości finansowe jednostek samorządowych, jak również przepisy prawne dotyczące tej sfery działań.

Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ma charakter otwarty, a stopień ogólności zawartych w programie działań został tak dostosowany, aby umożliwić w przyszłości podejmowanie różnorodnych działań i inicjatyw oraz włączanie na różnych etapach jego realizacji nowych podmiotów, realizatorów, uczestników. W Programie, z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania osób z niepełnosprawnościami, dopuszcza się możliwość poszerzenia go o nowe obszary działań. Celem programu jest zminimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz umożliwienie zaspokojenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich obszarach życia.

Adresatami Programu są osoby z niepełnosprawnościami z terenu powiatu łomżyńskiego, rodziny i opiekunowie osób niepełnosprawnych, a także instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się statutowo pomocą osobom z niepełnosprawnościami.

## **I. Podstawy merytoryczne opracowania Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Pojęcia stosowane w statystyce publicznej.**

### **1. Uregulowania prawne.**

Sytuację osób z niepełnosprawnościami reguluje wiele aktów prawa międzynarodowego, krajowego i lokalnego. Prawa osób z niepełnosprawnościami są przedmiotem uwagi Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych organizacji międzynarodowych.

Pierwszym aktem prawnym ustanowionym przez Organizację Narodów Zjednoczonych była „*Deklaracja Praw Osób Niepełnosprawnych*”, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych uchwałą Nr 2856 (XXVI) z dnia 9 grudnia 1975 roku.

Kolejnym krokiem było opracowanie „*Światowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych*”, który przyjęty został przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją nr 37/52 z dnia 3 grudnia 1982 roku. Natomiast dnia 22 grudnia 1993 r. ONZ na 48 sesji Zgromadzenia Ogólnego przyjęła jeden z podstawowych dokumentów dotyczących praw osób niepełnosprawnych pt. „*Standardowe zasady wyrównywania szans osób niepełnosprawnych*”. Z kolei pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, odnoszącym się kompleksowo do osób niepełnosprawnych jest „*Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych*”, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 roku. W dniu 16 września 2012 roku Prezydent RP podpisał dokument ratyfikacyjny (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169).

W w/w dokumentach podkreślono prawo osób z niepełnosprawnościami do tworzenia im tych samych szans, co pozostałym obywatelom, oraz do równego udziału w udogodnieniach warunków życiowych, będących efektem rozwoju społeczno – gospodarczego. Niepełnosprawność zdefiniowano w kategoriach relacji pomiędzy osobami niepełnosprawnymi, a ich środowiskiem.

W art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyrażona została zasada równości, która stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi i że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Zasada równości należy do fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawa i należy ją odnieść m.in. do osób niepełnosprawnych.

Konstytucja RP w art. 68 ust. 3 i w art. 69 nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej i udzielenia pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Dnia 1 sierpnia 1997 r. uchwalona została, zagwarantowana w Konstytucji RP, „Karta Praw Osób Niepełnosprawnych” (M.P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475). Stanowi ona, „że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajami, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”. Oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny;
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną;
- nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej;
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa i pośrednictwa zawodowego, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawa do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych;
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym;
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
  - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
  - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,

- dostępu do informacji,
- możliwości komunikacji międzyludzkiej;
- posiadania samorządnej reprezentacji swojego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadziła trzy pojęcia niepełnosprawności, które uwzględniają stan zdrowia człowieka, są to:

- **niesprawność (impairment)** – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- **niepełnosprawność (disability)** – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposobie lub zakresie, które są uznawane za typowe dla człowieka;
- **ograniczenia w zakresie pełnienia funkcji społecznych (handicap)** – ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Społeczne znaczenie i kontekst zagadnień związanych z niepełnosprawnością został przedstawiony w *Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia* (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF), która została sformułowana w 2001 r. podczas Światowego Zgromadzenia na rzecz Zdrowia. Jedną z najistotniejszych tez tego dokumentu jest podkreślenie faktu, że zjawisko niepełnosprawności dotyczy wszystkich, dlatego nikt nie może obarczać problemami związanymi z niepełnosprawnością mniejszości społecznych – każdy człowiek może doświadczyć pogorszenia stanu zdrowia i stać się osobą niepełnosprawną

Inne podejście do definicji niepełnosprawności przedstawia Międzynarodowa Organizacja Pracy. Przyjęta w 1983 r. Konwencja nr 159, dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, definiuje osobę niepełnosprawną jako tę, której możliwości uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego są znacznie ograniczone w wyniku ubytku zdolności fizycznych lub umysłowych, właściwie



orzeczonych. Posiadanie statusu osoby niepełnosprawnej jest więc tutaj uwarunkowane trzema cechami:

- ubytek zdolności fizycznych lub umysłowych,
- ubytek opisany wyżej musi zmniejszać możliwości uzyskania i jednocześnie utrzymania zatrudnienia oraz awansu,
- ubytek musi być właściwie orzeczony.

Konwencja znacznie zawęża pojęcie osoby niepełnosprawnej do poświadczenia formalnego, czy dane schorzenie ma wpływ na pozycję tej osoby na rynku pracy oraz w jakim stopniu ją ogranicza w tym zakresie. Nie porusza natomiast aspektu społecznego, czy kwestii takich jak sposób lub czas powstania niepełnosprawności.

W Polsce funkcjonują co najmniej dwie definicje dotyczące osób z niepełnosprawnością. Pierwsza, wynika z przepisów prawa i dotyczy prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób z niepełnosprawnością. Natomiast druga, dużo szersza stosowana jest w statystyce GUS.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością, *niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.*

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność efektywnego pełnienia ról społecznych tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej lub mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie wynikające z naruszenia sprawności organizmu.

Wg GUS osoba niepełnosprawna to „osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku.” Definicja statystyczna, inaczej niepełnosprawność biologiczna jest szerszym pojęciem, gdyż oprócz osób z niepełnosprawnością prawnie zalicza również osoby, które orzeczenia o niepełnosprawności nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności.

Najważniejszą ustawą dotyczącą osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity – Dz. U. z 2024 r., poz. 1494, ze zm.). Ustawa reguluje orzekanie o niepełnosprawności oraz określa m.in. takie kwestie, jak: rehabilitacja osób niepełnosprawnych, ich prawa, obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, funkcjonowanie zakładów pracy chronionej i zakładów aktywności zawodowej, szkolenie osób niepełnosprawnych.

Inne akty prawne, odnoszące się do zagadnienia niepełnosprawności to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 858, ze zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 858, ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 917, ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1089, ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1491, ze zm.),

a także akty wykonawcze do poszczególnych ustaw.

## **2. Uregulowania strategiczne.**

Założenia powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych, obowiązujących na poziomie międzynarodowym, ogólnokrajowym i regionalnym.

- ***Europejska Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030***

Celem strategii jest zapewnienie, by wszystkie osoby z niepełnosprawnościami w Europie, bez względu na ich płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub światopogląd, wiek lub orientację seksualną:

- mogły korzystać z przysługujących im praw człowieka,
- miały równe szanse i równy dostęp do uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym,
- były w stanie decydować, gdzie, jak i z kim mieszkają,
- mogły swobodnie przemieszczać się w UE niezależnie od ich potrzeb w zakresie wsparcia,
- nie doświadczały już dyskryminacji.

• **Strategia na rzecz z Osób Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.**

Jej celem jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. W Strategii wskazano 8 obszarów priorytetowych:

Rysunek 1: Obszary priorytetowe Strategii na rzecz z Osób Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030



Źródło: Opracowanie własne

Fundamentalnym dokumentem strategicznym z zakresu polityki społecznej na poziomie regionalnym jest „**Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030**”. Strategia stanowi integralną część „**Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2030**”, przyjętej przez Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą nr XXXII/435/2021 z dnia 28 czerwca 2021 roku.

Wśród zaplanowanych celów strategicznych, realizujących cel główny Strategii: *„zapewnienie, w warunkach ciągłych przemian, kompleksowego wsparcia osobom i grupom społecznym oraz stałe i efektywne dostarczanie profesjonalnych rozwiązań umożliwiających zapobieganie i rozwiązywanie problemów społecznych, w oparciu o posiadaną wiedzę i zdobyte doświadczenie kadr oraz wysoki poziom integracji społecznej”*, wymienia się w w/w dokumencie:

- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu,
- wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- ograniczenie skali zjawiska wykluczenia społecznego,
- rozwój aktywnych form pomocy i integracji społecznej.

### *III obszar strategiczny: Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnościami w sferze społecznej i zawodowej*

Najważniejszym dokumentem strategicznym z zakresu polityki społecznej na poziomie lokalnym jest natomiast *„Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2023 – 2030”*, przyjęta uchwałą NR XLIV/270/2023 Rady Powiatu Łomżyńskiego z dnia 20 grudnia 2023 r.

Misją Strategii jest: *„zapobieganie zjawisku marginalizacji i wykluczenia społecznego, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia poprzez stworzenie skoordynowanego i efektywnego systemu wsparcia, który zapewnia godne warunki życia i rozwoju mieszkańcom Powiatu Łomżyńskiego”*.

Jednym z celów strategicznych określonych w Strategii jest *„wzmocnienie aktywności osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach życia”*. Wyznaczono następujące cele operacyjne:

- 1.2 Tworzenie możliwości wszechstronnego rozwoju oraz aktywności osób z niepełnosprawnościami.
- 2.2. Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do szerokiego zakresu usług społecznych.
- 2.3. Podejmowanie działań zmierzających do lepszego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym osób z niepełnosprawnościami.

Wyznaczone kierunki działań:

- 1) Realizacja działań mających na celu integrację osób niepełnosprawnościami, ich opiekunów i rodzin ze środowiskiem lokalnym poprzez wydarzenia o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym.
- 2) Podejmowanie działań na rzecz aktywnej integracji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. organizacja spotkań z doradcą zawodowym, pracodawcami, psychologami, a także zapewnianie dostępności komunikacyjnej tych działań.
- 3) Wspieranie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej w powiecie.
- 4) Ułatwianie dostępu do specjalistycznego wspomaganie rozwoju dzieci w ramach wczesnej diagnozy i interwencji.
- 5) Wsparcie osób i rodzin sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami w postaci m.in. organizowania szkoleń dla opiekunów oraz usług asystenckich oraz tworzenia miejsc opieki wytchnieniowej.
- 6) Rozwój bazy placówek rehabilitacyjnych, punktów zaopatrzenia i wypożyczalni sprzętu oraz dofinansowania do udziału w turnusach rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.
- 7) Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych, a także usług rehabilitacyjnych.
- 8) Tworzenie różnych form mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami.
- 9) Przystosowanie funkcjonowania instytucji użyteczności publicznej do potrzeb i ograniczeń osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, a także likwidacja barier architektonicznych i transportowych w przestrzeni publicznej.
- 10) Zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami.

## II. Podstawowe informacje dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie łomżyńskim.

### 1. Charakterystyka powiatu łomżyńskiego

Powiat łomżyński został utworzony w wyniku reformy administracyjnej państwa, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 roku, na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r., poz. 511, ze zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (Dz. U. z 1998 r., Nr 103, poz. 652). Jest położony w zachodniej części województwa podlaskiego i zajmuje powierzchnię 1 355 km<sup>2</sup>. Jest jednym z 17 powiatów województwa.

Powiat łomżyński obejmuje swoim terytorium obszar 9 jednostek samorządowych, tj.:

- 2 gminy miejsko-wiejskie (gminy Jedwabne i Nowogród),
- 7 gmin wiejskich (gmina Łomża, Miastkowo, Piątnica, Przytuły, Śniadowo, Wizna i Zbójna).

Nie obejmuje natomiast swoim zasięgiem miasta Łomża, które pełni funkcję miasta na prawach powiatu.

*Rysunek 2: Terytorium powiatu łomżyńskiego oraz jego położenie na mapie województwa podlaskiego.*



*Źródło: Opracowanie własne na podstawie map dostępnych na stronie: [www.powiatlomzynski.pl](http://www.powiatlomzynski.pl).*

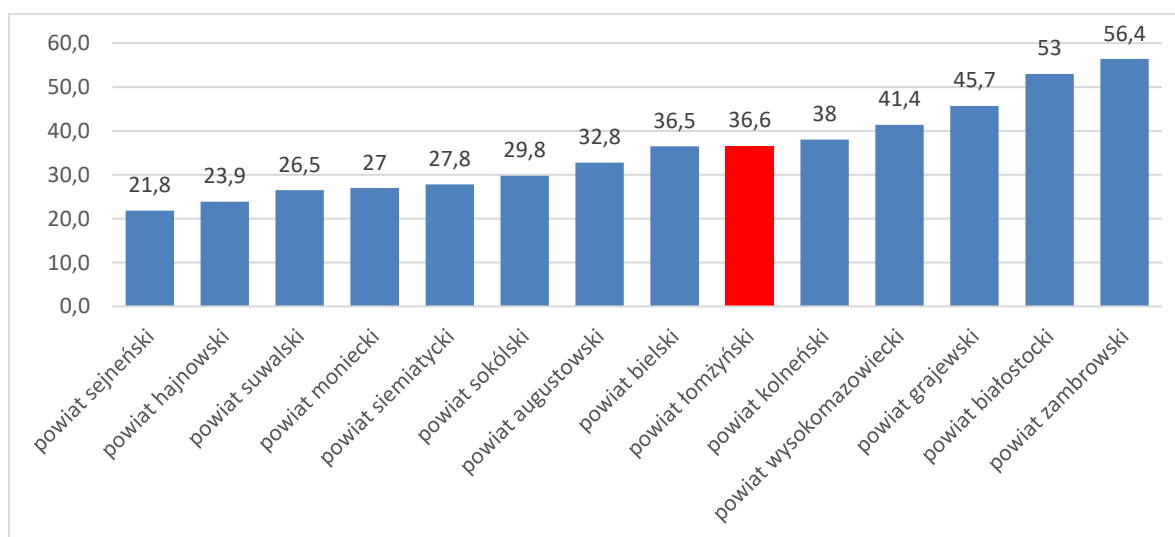
Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku, na terenie powiatu łomżyńskiego mieszkało 49 608 mieszkańców<sup>1</sup>. Zgodnie z danymi statystycznymi przeciętna gęstość zaludnienia w powiecie wynosiła 36,6 osób na 1 km<sup>2</sup>. Wśród ogólnej liczby mieszkańców powiatu 25 021 osób stanowiły kobiety, a 24 587 osób to mężczyźni. Od 2019 roku liczba mieszkańców powiatu łomżyńskiego systematycznie spada.

**Tabela 1: Ludność powiatu łomżyńskiego w latach 2019 – 2023 (stan na 31.XII).**

	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
<b>Ogółem</b>	osoba	50 943	50 078	49 911	49 711	49 608
<b>Kobiety</b>	osoba	25 154	24 796	24 705	24 605	25 021
<b>Mężczyźni</b>	osoba	25 789	25 282	25 206	25 106	24 587
<b>Ludność na 1 km<sup>2</sup> (gęstość zaludnienia)</b>	osoba	37,6	37,0	36,8	36,7	36,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych.

**Rysunek 3: Gęstość zaludnienia (osoby na km<sup>2</sup>) w powiecie łomżyńskim na tle innych powiatów województwa podlaskiego w 2023 roku.**



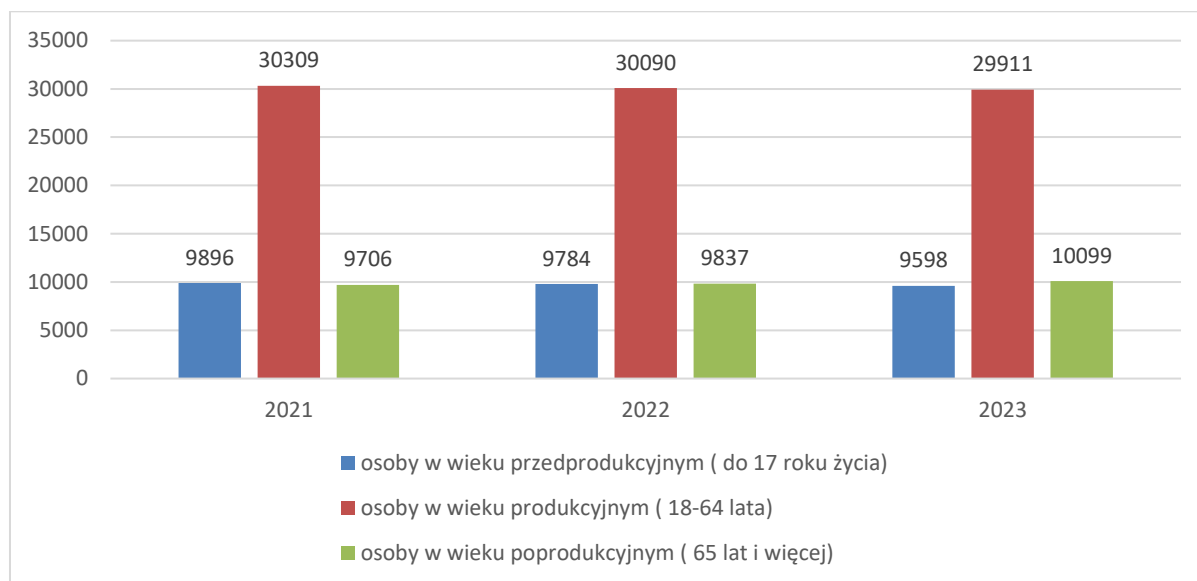
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

<sup>1</sup> Źródło – Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych.



W 2023 roku liczba dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat wynosiła 9 598 osób, czyli 19,35% ogółu populacji powiatu łomżyńskiego. Największą grupę reprezentowały osoby będące w wieku produkcyjnym (18 – 64 lata) – 29 911 osób, stanowiących 60,30% mieszkańców powiatu. Z kolei osób w wieku poprodukcyjnym (w wieku powyżej 64 lat) było 10 099, czyli 20,36% ogółu.

**Rysunek 4: Struktura ludności powiatu łomżyńskiego wg ekonomicznych grup wiekowych.**

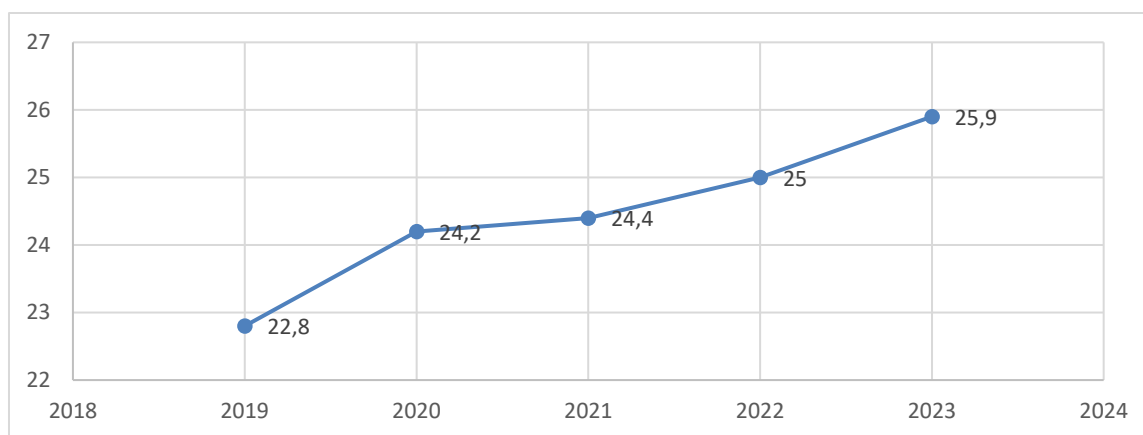


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Od 2021 roku liczba mieszkańców powiatu w wieku poniżej 18 roku życia oraz w wieku produkcyjnym systematycznie spada. Jednocześnie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. (od roku 2018 r. udział wzrósł o 2% w grupie osób w wieku poprodukcyjnym). Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych w regionie nie odbiega od sytuacji w innych województwach Polski, również w zakresie zachodzących zmian. Według prognoz tendencja do starzenia się społeczeństwa lokalnego będzie się nasilać.

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby osób starszych w kolejnych latach może wpłynąć negatywnie na wielkość zasobów pracy w powiecie oraz stworzyć konieczność podjęcia działań w zakresie opieki nad osobami starszymi i dostarczania specjalistycznych usług dla tej grupy ekonomicznej.



**Rysunek 5: Współczynnik obciążenia demograficznego w powiecie łomżyńskim w latach 2019-2023**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Współczynnik obciążenia demograficznego- Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Im ta liczba jest wyższa, tym seniorzy są większym obciążeniem dla gospodarki i osób pracujących. Tak wysoki wskaźnik jest wyzwaniem dla polityki społecznej oraz gospodarczej.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. przyrost naturalny w powiecie był ujemny i wyniósł - 2,32 na 1000 mieszkańców.

**Tabela 2: Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców powiatu łomżyńskiego w latach 2019 – 2023 r.**

		2019	2020	2021	2022	2023
<b>zgony</b>	osoba	11,04	11,72	14,16	11,59	9,75
<b>urodzenia żywe</b>	osoba	9,03	9,09	8,73	8,17	7,43
<b>przyrost naturalny</b>	osoba	-2,00	-2,63	-5,43	-3,41	- 2,32

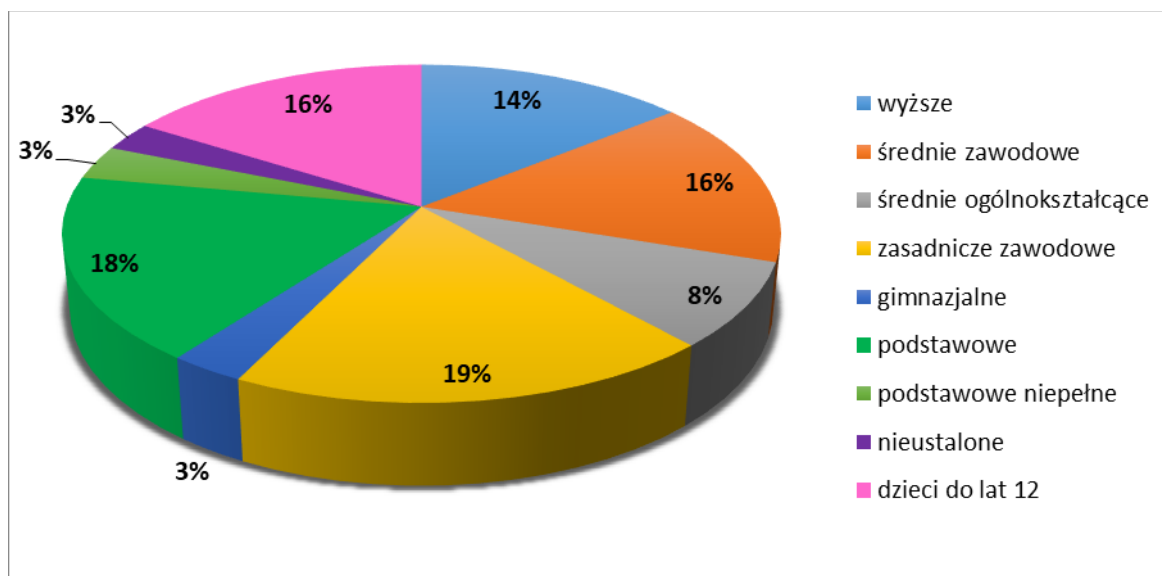
Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych.

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 roku, w Powiecie Łomżyńskim odsetek osób z wyższym wykształceniem wyniósł 14,1% (przy średniej dla kraju 21,2%, a województwa 20,7%). Bardzo wysoki odsetek osób z najniższymi kwalifikacjami (23,9%), czyli osób bez żadnego wykształcenia (podstawowe niepełne 3,3%) lub co najwyżej gimnazjalnym (podstawowe 17,7% i gimnazjalne 2,9%).

Duży procent ludności powiatu (19%) stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w województwie jest to 15,3%, a dla Polski 18,5%) oraz ze średnim zawodowym (16% w powiecie łomżyńskim, 17,6% w województwie podlaskim oraz 16,7% w Polsce).

Wykształcenie średnie ogólnokształcące posiadało 8,1% ludności powiatu (9,9% ludności województwa podlaskiego oraz 10% ludności Polski). Analizując powyższe dane można stwierdzić, że struktura wykształcenia w powiecie łomżyńskim jest niekorzystna w stosunku do województwa i Polski.

**Rysunek 6: Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu łomżyńskiego (Narodowy Spis Powszechny przeprowadzony w 2021 roku).**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

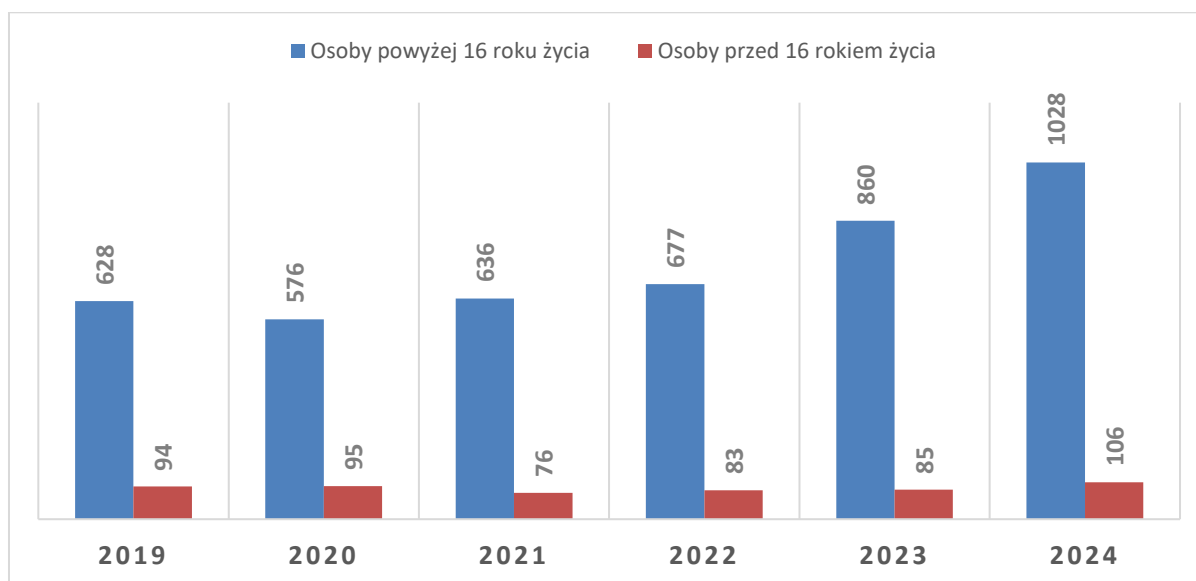
## **2. Osoby niepełnosprawne w powiecie łomżyńskim – dane statystyczne.**

Niepełnosprawność to stan będący efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikłego z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania przez jednostkę podstawowych czynności życiowych. Do podstawowych czynności życiowych zalicza się samoobsługę, przemieszczanie się, czynności manualne, orientację w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Prawo do uzyskania pomocy i jej rozmiar zależą od stopnia niepełnosprawności: znacznego, umiarkowanego lub lekkiego. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydają powiatowe i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego ludności i mieszkań przeprowadzonego w 2021 roku, na terenie Powiatu Łomżyńskiego zamieszkiwało 5 906 osób niepełnosprawnych, stanowiących 11,8% ogółu mieszkańców. Wśród wszystkich osób niepełnosprawnych 2 437 znajdowało się w wieku produkcyjnym, 3 179 w wieku poprodukcyjnym, a 290 stanowiły dzieci do lat 17. Należy zaznaczyć, że osoby biorące udział w narodowym spisie powszechnym mogły odmówić udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące stanu zdrowia i niepełnosprawności. Szacuje się, że faktyczna liczba osób niepełnosprawnych w powiecie jest większa.

**Rysunek 7: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego, z podziałem na osoby powyżej 16 roku życia oraz osoby przed 16 rokiem życia, w latach 2019 – 2024.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

W latach 2019 – 2023 liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia utrzymywała się na podobnym poziomie i wynosiła średnio 630 orzeczeń rocznie (w stosunku do lat 2014-2018 średnia wzrosła o 13%). Liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci przed 16 rokiem życia również nie ulegała dużym wahaniom i wynosiła średnio 87 rocznie. W roku 2023 i 2024 można zaobserwować gwałtowny wzrost liczby orzeczeń [dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia nastąpił wzrost – w 2023 r. o 22% w stosunku do roku 2022, zaś w roku 2024 wzrost aż o 35% w stosunku do roku 2022]. W roku 2024 obserwujemy również znaczny wzrost liczby orzeczeń wydanych osobom poniżej 16 roku życia.

Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży tylko w 2024 roku wydał rekordową liczbę **1 134 orzeczeń** o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego.

Z ogólnej liczby wydanych orzeczeń 1 028 stanowiły orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia, a 102 to orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia. Szczegółowe dane przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 3: Liczba wydanych w 2024 roku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia, wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku i płci.**

SYMBOL	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ	
	znaczny	umiarkowany	lekki	RAZEM	16 - 25	26 - 40	41 - 60	60 +	K	M
<b>01-U</b>	4	11	1	<b>16</b>	8	2	3	3	5	11
<b>02-P</b>	79	60	16	<b>155</b>	7	15	37	96	96	59
<b>03-L</b>	3	7	43	<b>53</b>	2	4	12	35	29	24
<b>04-O</b>	2	6	3	<b>11</b>	2	1	4	4	5	6
<b>05-R</b>	64	161	98	<b>323</b>	9	13	108	193	207	116
<b>06-E</b>	1	4	2	<b>7</b>	1	2	1	3	1	6
<b>07-S</b>	49	78	21	<b>148</b>	1	6	27	114	59	89
<b>08-T</b>	25	11	9	<b>45</b>	2	1	10	32	22	23
<b>09-M</b>	41	27	12	<b>80</b>	1	5	30	44	50	30
<b>10-N</b>	63	42	6	<b>111</b>	4	12	26	69	51	60
<b>11-I</b>	18	18	29	<b>65</b>	17	7	14	27	29	36
<b>12-C</b>	6	3	5	<b>14</b>	13	1	0	0	2	12
<b>RAZEM</b>	<b>355</b>	<b>428</b>	<b>245</b>	<b>1028</b>	<b>67</b>	<b>69</b>	<b>272</b>	<b>620</b>	<b>556</b>	<b>472</b>

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży.

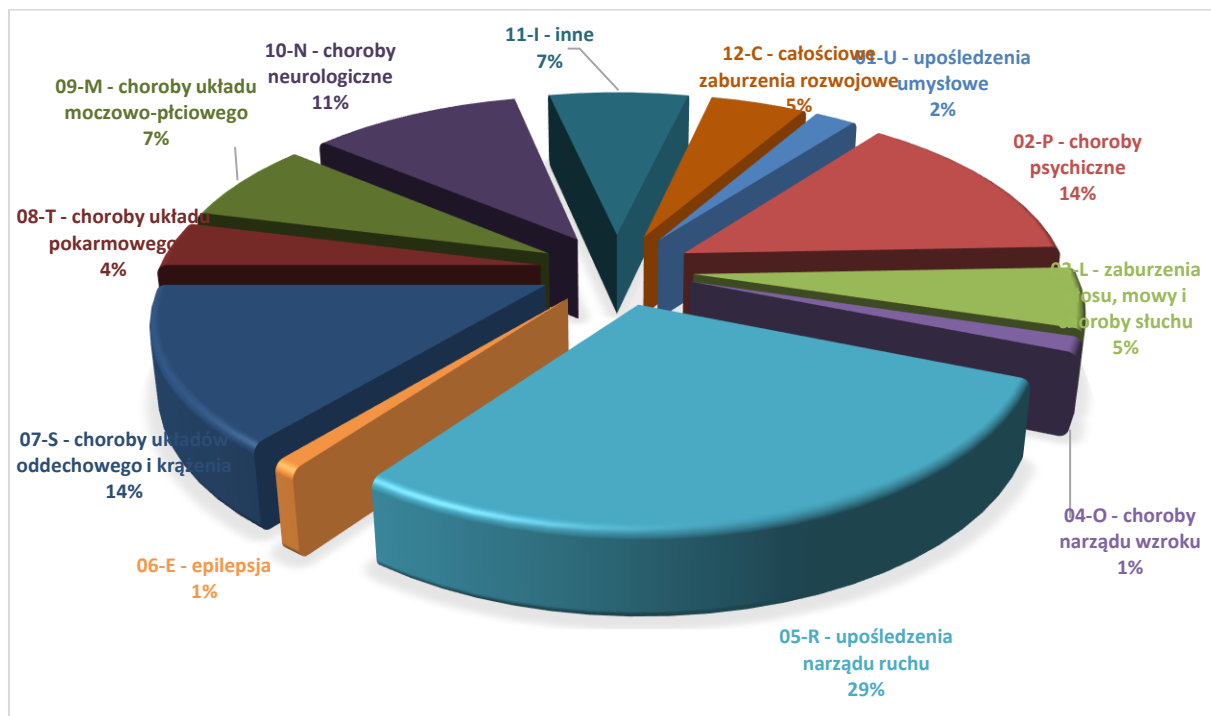
**Tabela 4: Liczba wydanych w 2024 roku orzeczeń o niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia, wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci.**

PRZYZCZYNY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	RAZEM	WIEK			PŁEĆ	
		0 - 3	4 - 7	8 - 16	K	M
<b>01-U</b>	<b>7</b>	0	3	4	2	5
<b>02-P</b>	<b>4</b>	0	0	4	1	3
<b>03-L</b>	<b>8</b>	1	2	5	1	7
<b>04-O</b>	<b>4</b>	1	2	1	1	3
<b>05-R</b>	<b>6</b>	1	2	3	2	4
<b>06-E</b>	<b>3</b>	1	0	2	1	2
<b>07-S</b>	<b>11</b>	2	4	5	7	4
<b>08-T</b>	<b>0</b>	0	0	0	0	0
<b>09-M</b>	<b>1</b>	0	1	0	0	1
<b>10-N</b>	<b>8</b>	4	1	3	5	3
<b>11-I</b>	<b>14</b>	4	2	8	8	6
<b>12-C</b>	<b>40</b>	2	18	20	4	36
<b>RAZEM</b>	<b>106</b>	<b>16</b>	<b>35</b>	<b>55</b>	<b>32</b>	<b>74</b>

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży.

Dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego w 2024 roku najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności wydano z powodu upośledzenia narządu ruchu – łącznie 329 orzeczeń, co stanowiło aż 29% wszystkich wydanych orzeczeń; po 159 orzeczeń wydano z/w na choroby psychiczne oraz choroby układu oddechowego i krążenia. Warto odnotować, że wśród osób poniżej 16 roku życia, aż 38% orzeczeń wydano z/w na całościowe zaburzenia rozwoju.

**Rysunek 8: Przyczyny niepełnosprawności z powodu których wydawane były orzeczenia o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego w 2024 roku.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

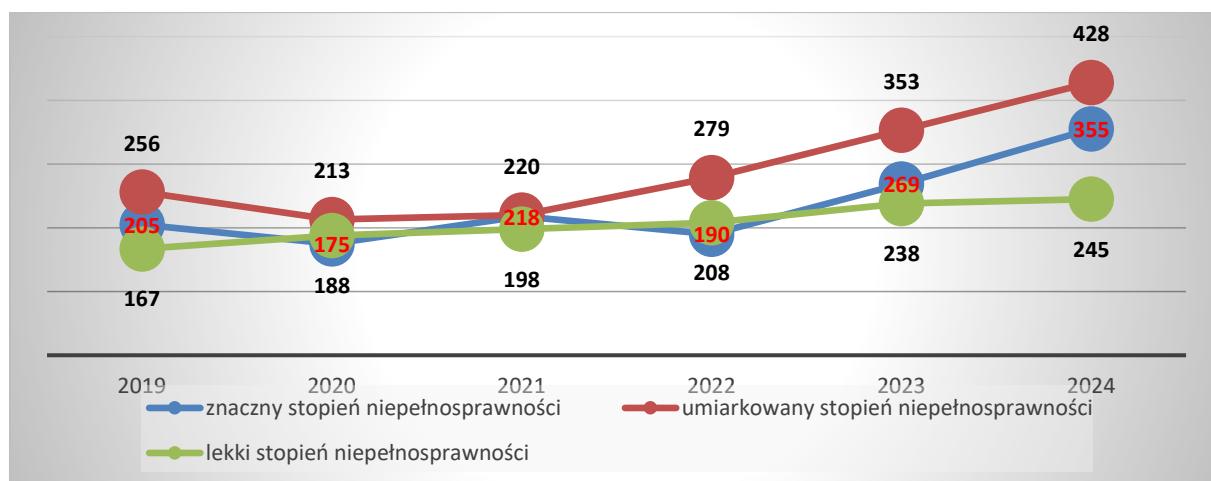
Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

W 2024 roku wydano 335 orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności, 428 orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i 245 orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności.

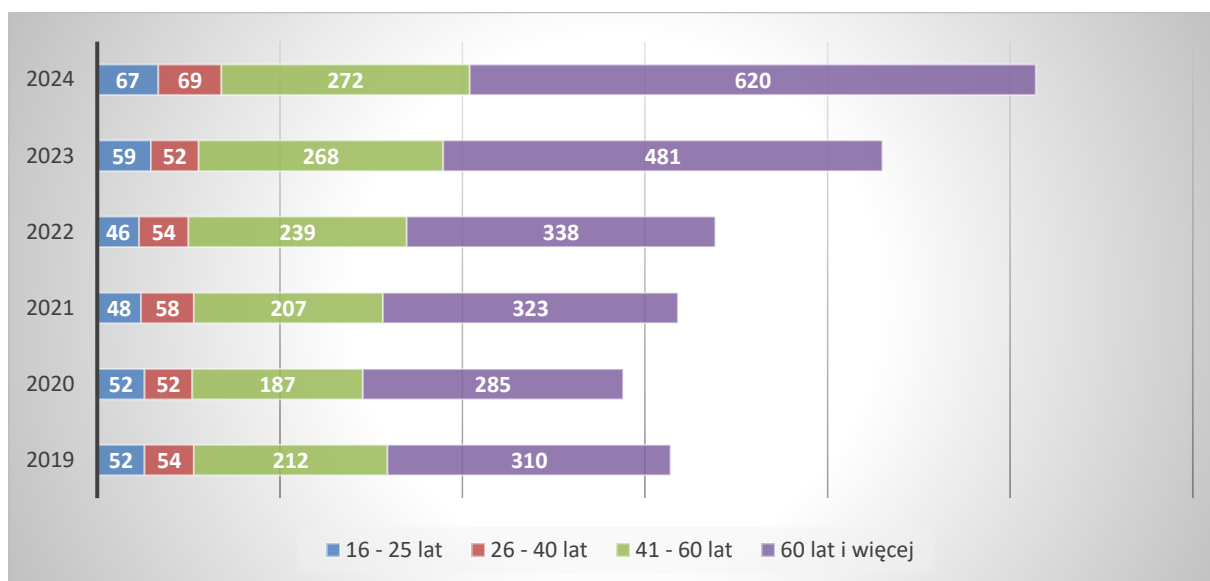
**Rysunek 9: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2019 – 2024, z podziałem na stopień niepełnosprawności.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży.

W 2024 roku 60% wszystkich wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego powyżej 16 roku życia stanowiły orzeczenia dla osób powyżej 60 roku życia, obserwujemy trend wzrostu procentowego udziału tej kategorii wiekowej wśród osób, które otrzymały orzeczenia [w 2023 r. stanowiły 56%, w roku 2022 -50%].

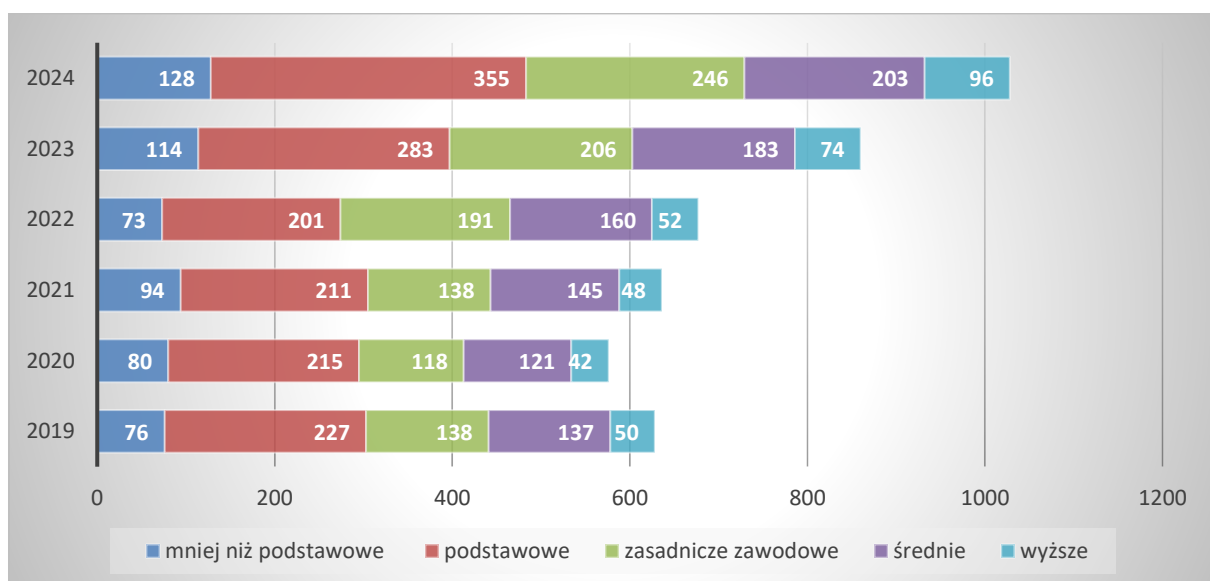
**Rysunek 10: Dynamika liczby orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dla osób z terenu powiatu łomżyńskiego w wieku powyżej 16 roku życia, wg grup wiekowych.**



Źródło: opracowanie własne na podst. danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

W okresie 2019 – 2024 najwięcej osób, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności miało wykształcenie podstawowe [w roku 2024 r. stanowiły 35%], zaś najmniej było osób niepełnosprawnych z wykształceniem wyższym [w roku 2024 r. stanowiły 9%].

**Rysunek 11: Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dla osób z terenu powiatu łomżyńskiego w wieku powyżej 16 roku życia w latach 2019 – 2024, wg poziomu wykształcenia.**

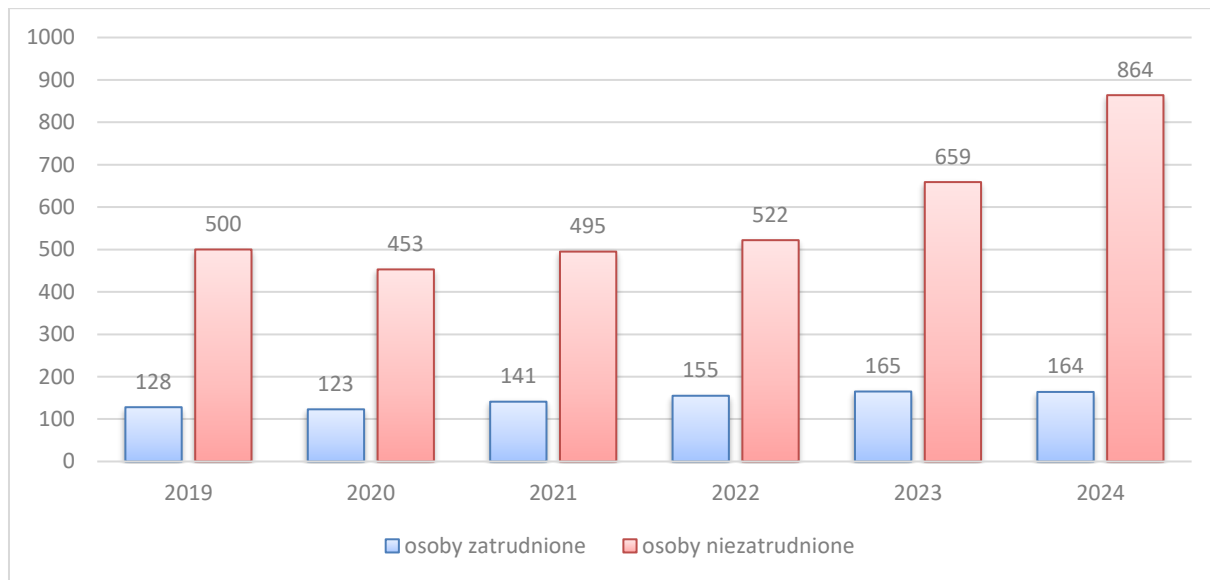


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży



W analizowanym przedziale czasowym obserwuje się trend wzrostu orzeczeń osobom niezatrudnionym. W 2024 roku tylko 16% osób, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, było osobami zatrudnionymi.

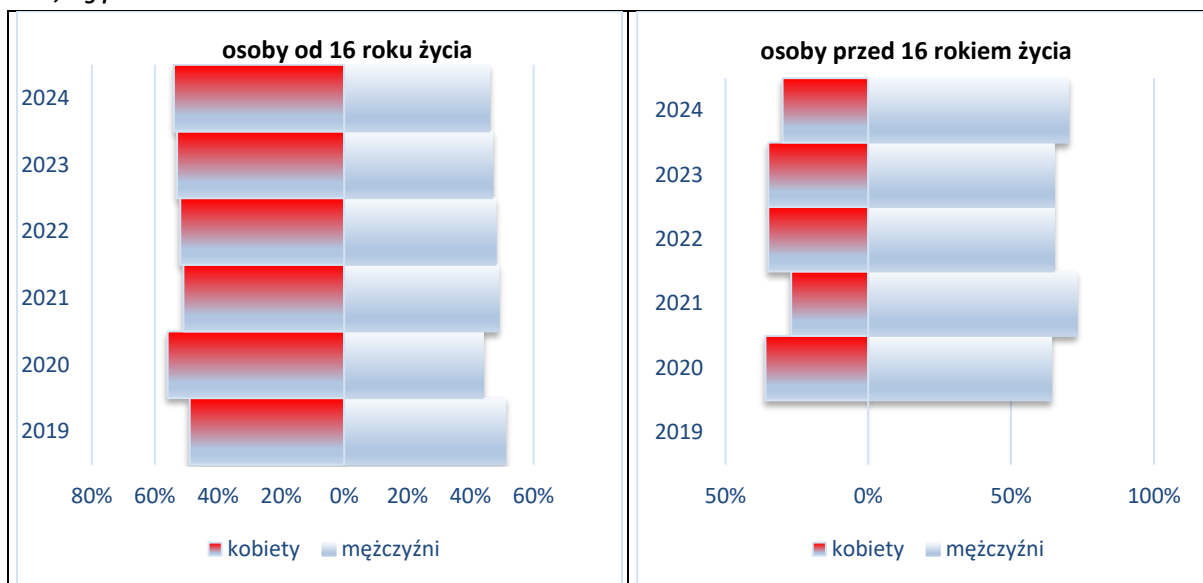
**Rysunek 12:** Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dla osób z terenu powiatu łomżyńskiego w wieku powyżej 16 roku życia w latach 2019 – 2024, wg zatrudnienia.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W przypadku osób od 16 roku życia, rok 2019 był jedynym rokiem w analizowanym okresie, w którym mężczyźni otrzymali więcej orzeczeń od kobiet [51%]. Od roku 2020 obserwujemy wzrost procentowy a nowo wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności dla kobiet [51% w roku 2021, 52% w roku 2022, 53% w roku 2023, 53% w roku 2024]. Natomiast w przypadku osób przed 16 rokiem życia obserwujemy zwiększoną liczbę wydawanych orzeczeń dla mężczyzn [73% w roku 2021, 65% w roku 2022, 65% w roku 2023, 70% w roku 2024].

**Rysunek 13: Liczba orzeczeń o niepełnosprawności dla osób z terenu powiatu łomżyńskiego wydanych w latach 2019 – 2024, wg płci.**

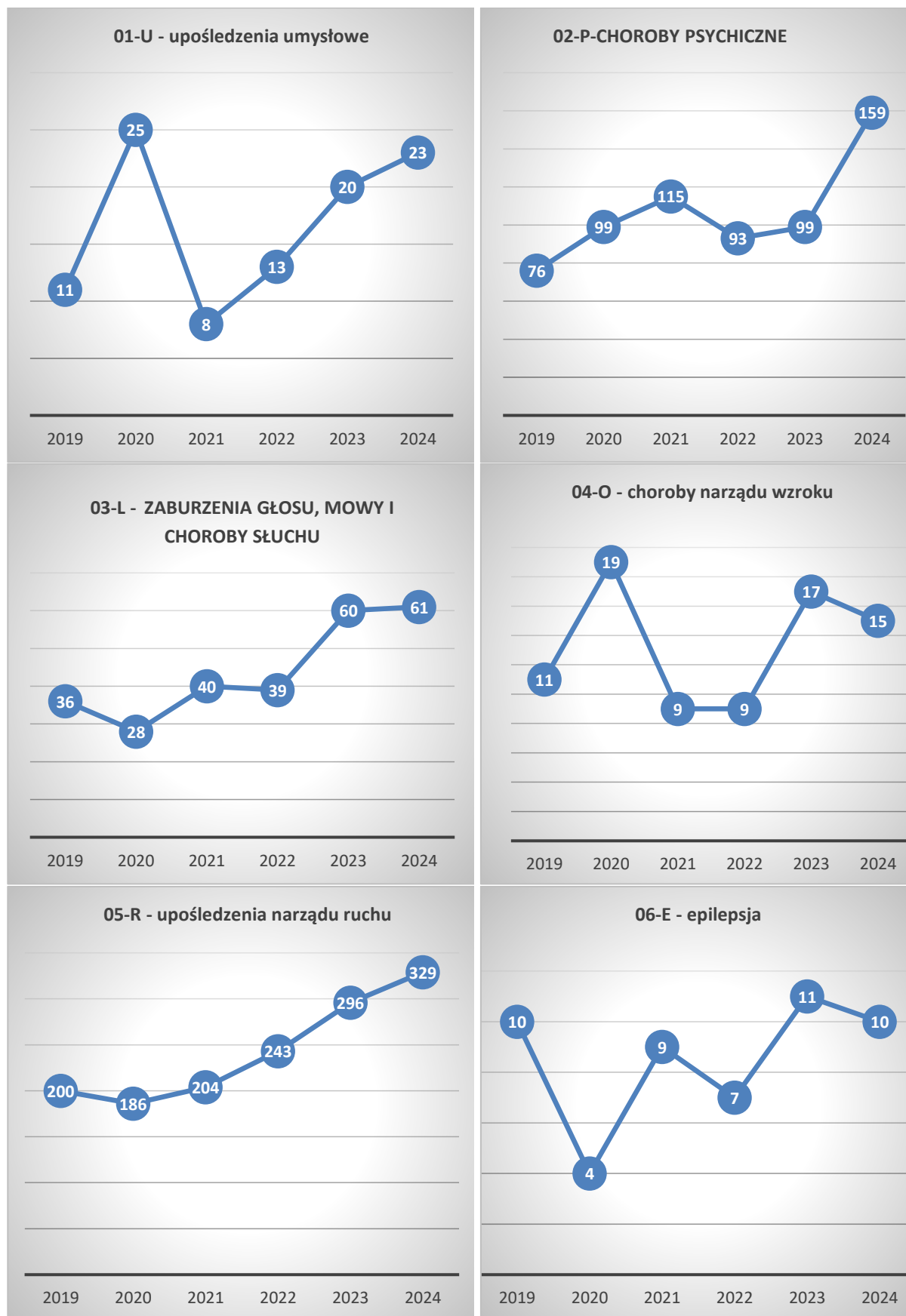


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

W latach 2019 – 2024 wydawano najczęściej z powodu schorzeń związanych z układem ruchu (05-R). Łącznie, w tym czasie wydano 1 458 orzeczeń, co stanowi 33% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Symbolem 05-R określa się upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby, nowotwory narządu ruchu, czy amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu, tkanki łącznej, zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów.

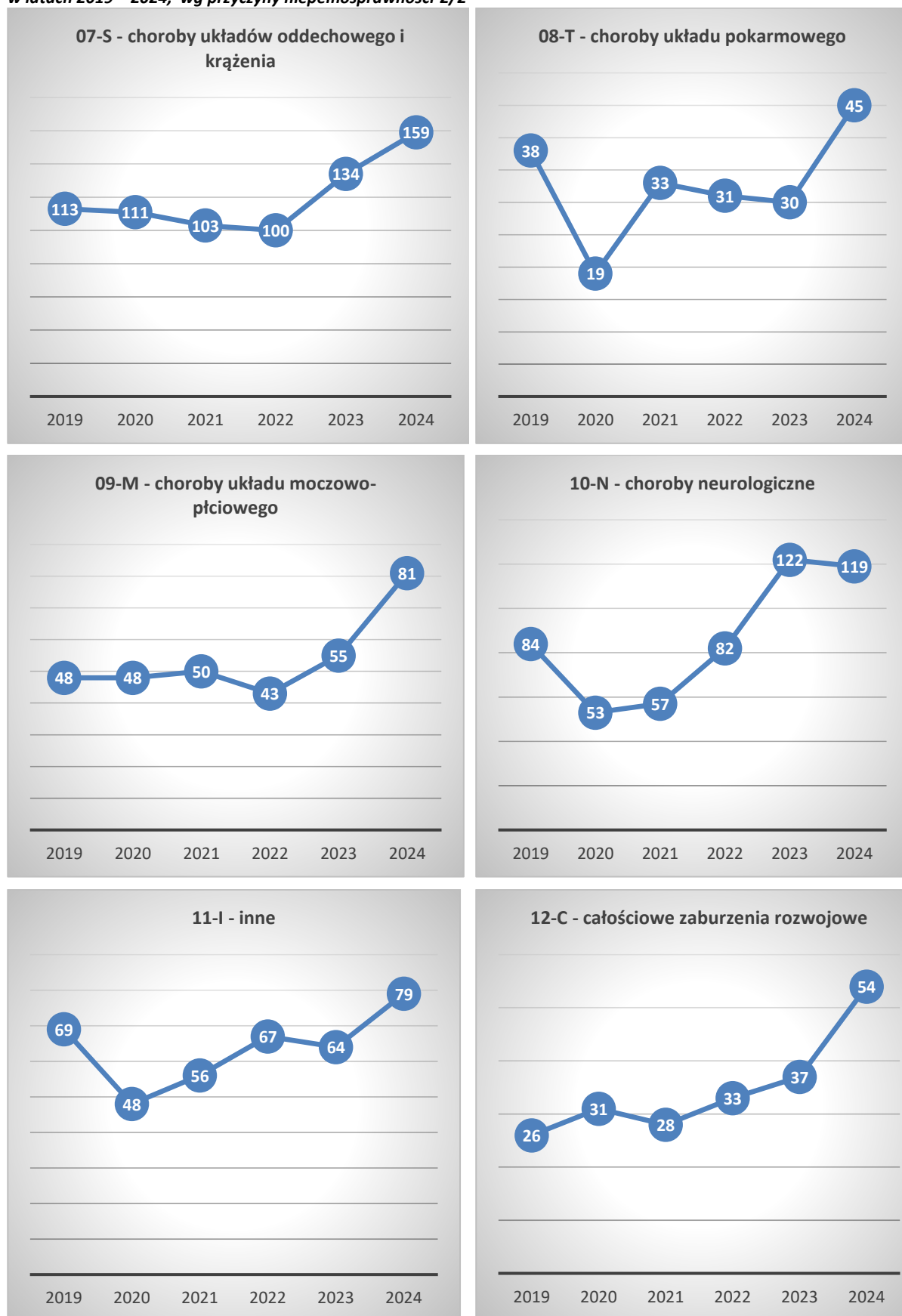
Kolejną grupą, która stanowi częsty powód wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności są choroby układów oddechowego i krążenia oznaczone symbolem 07- S, [16% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych w latach 2019 – 2024], schorzenia neurologiczne oznaczone symbolem 10- N [16% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych w latach 2019 – 2024], choroby psychiczne [15% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych w latach 2019 – 2024], na które można otrzymać orzeczenie to m.in. zaburzenia psychotyczne: schizofrenia, zaburzenia nastroju: choroba afektywna dwubiegunowa i depresja. W trakcie orzekania w chorobach psychicznych pod uwagę brany jest stopień ich nasilenia, częstość nawrotów, a także możliwość pełnienia ról społecznych.

**Rysunek 14: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego w latach 2019 – 2024, wg przyczyny niepełnosprawności- 1/2**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

**Rysunek 15: Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego w latach 2019 – 2024, wg przyczyny niepełnosprawności-2/2**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży

### Podmioty udzielające wsparcia osobom z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu łomżyńskiego posiadający aktualne orzeczenie o niepełnosprawności mogą starać się o pomoc zarówno we właściwych ze względu na miejsce zamieszkania **Ośrodkach Pomocy Społecznej**. Wsparcie może być przyznawane w różnych formach, m. in. zasiłki pieniężne tj. zasiłki celowe i okresowe, zasiłki pielęgnacyjne, opiekuńcze; pomoc rzeczowa; poradnictwo specjalistyczne.

**Tabela 3: Liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego, które w latach 2019-2024 skorzystały z Programu Opieka wytchnieniowa dla Jednostek Samorządu Terytorialnego**

	Powód przyznania świadczeń z pomocy społecznej- NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ									
	2019		2020		2021		2022		2023	
	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie
<b>Gmina Miastkowo</b>	40	89	27	47	28	47	25	52	25	28
<b>Gmina Zbójna</b>	44	74	41	69	31	40	38	49	32	-
<b>Gmina Nowogród</b>	21	33	26	50	18	32	16	24	-	-
<b>Gmina Wizna</b>	23	33	40	64	27	39	21	26	20	25
<b>Gmina Śniadowo</b>	21	41	16	35	15	40	14	38	10	-
<b>Gmina Łomża</b>	88	209	76	162	70	143	56	115	-	-
<b>Gmina Piątnica</b>	43	85	39	63	38	52	33	43	14	-
<b>Gmina Jedwabne</b>	51	126	40	93	41	96	31	73	39	-
<b>Gmina Przytuły</b>	7	12	4	5	3	3	7	21	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez OPS z terenu powiatu łomżyńskiego.

*Wskutek rozwoju usług opiekuńczych, wspomagających, aktywizacyjnych, edukacyjnych, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością, możliwe będzie ich jak najdłuższe przebywanie w środowisku zamieszkania. Oferowanie tej grupie adresatów form zinstytucjonalizowanej opieki i pomocy następować powinno dopiero w sytuacji braku możliwości ich zapewnienia w formie usług środowiskowych. Ważnym wyodrębnionym obszarem strategicznym jest zatem deinstytucjonalizacja, rozumiana jako proces przejścia od stałej opieki i pomocy w instytucjach*

do pomocy i wsparcia świadczonych na poziomie silna rodzina – rozwinięty kapitał społeczny – aktywni mieszkańcy<sup>2</sup>

Zapotrzebowanie nad opiekę nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi spowodowało uruchomienie w 2023 r. usług opiekuńczych.<sup>3</sup> Obok obserwowanych potrzeb, zaistniały nowe możliwości wsparcia osób z niepełnosprawnościami, m.in. programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego, do których realizacji przystąpiły jednostki organizacyjne pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego.

### PROGRAM „OPIEKA WYTCHNIENIOWA DLA JST”

Program dostępny od 2019 roku; ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach przez zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponować będą czasem, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków.

**Tabela 5: Liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego, które w latach 2019-2024 skorzystały z Programu Opieka wytchnieniowa dla Jednostek Samorządu Terytorialnego**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (stan na 30.06)
<b>Gmina Miastkowo</b>						18
<b>Gmina Zbójna</b>				2	2	
<b>Gmina Nowogród</b>						
<b>Gmina Wizna</b>						
<b>Gmina Śniadowo</b>					4	4
<b>Gmina Łomża</b>				9		
<b>Gmina Piątnica</b>					4	
<b>Gmina Jedwabne</b>						
<b>Gmina Przytuły</b>						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez OPS z terenu powiatu łomżyńskiego.

<sup>2</sup> Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030, str.122

<sup>3</sup> Sprawozdanie z działalności OPS w Miastkowie za rok 2023 oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej na rok 2024

### Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla JST,,

Program dostępny od 2019 roku. Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej form ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

#### Adresatami Programu są:

1. dzieci do ukończenia 16 roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz
2. osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie:
  - o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
  - o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo
  - traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Tabela 6: Liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego, które w latach 2019-2024 skorzystały z Programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”

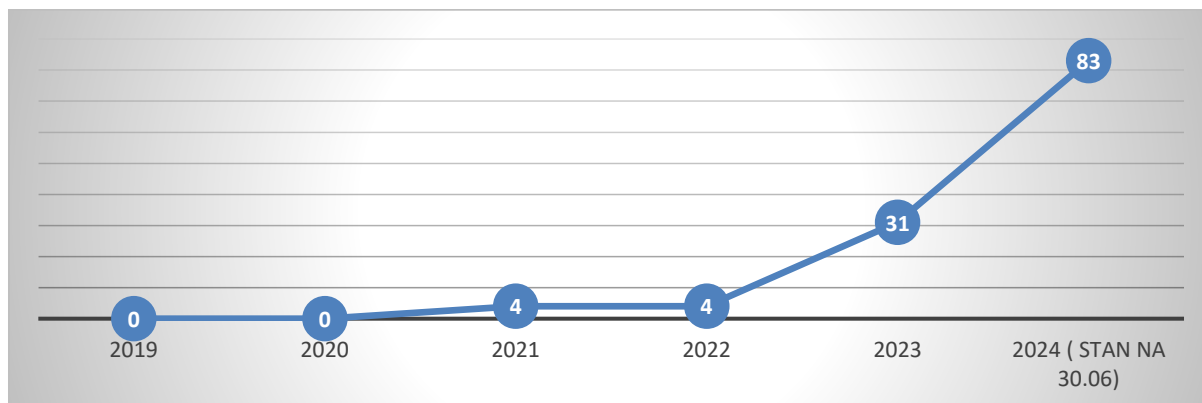
	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (stan na 30.06)
Gmina Miastkowo						
Gmina Zbójna						3
Gmina Nowogród			4	4	2	5
Gmina Wizna						
Gmina Śniadowo						1
Gmina Łomża					19	28
Gmina Piątnica					10	26
Gmina Jedwabne						
Gmina Przytuły						5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS z terenu powiatu łomżyńskiego.

Dodatkowo w roku 2024, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizuje Program, objąwszy wsparciem dodatkowych 14 mieszkańców powiatu łomżyńskiego

mieszkających na terenie gmin: Zbójna (1 osoba), Łomża (2 osoby), Piątnica (1 osoba), Jedwabne (3 osoby), Śniadowo (3 osoby), Nowogród (3 osoby), Przytuły (1 osoba).

**Rysunek 16: Liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego, które w latach 2019-2024 skorzystały z Programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”**

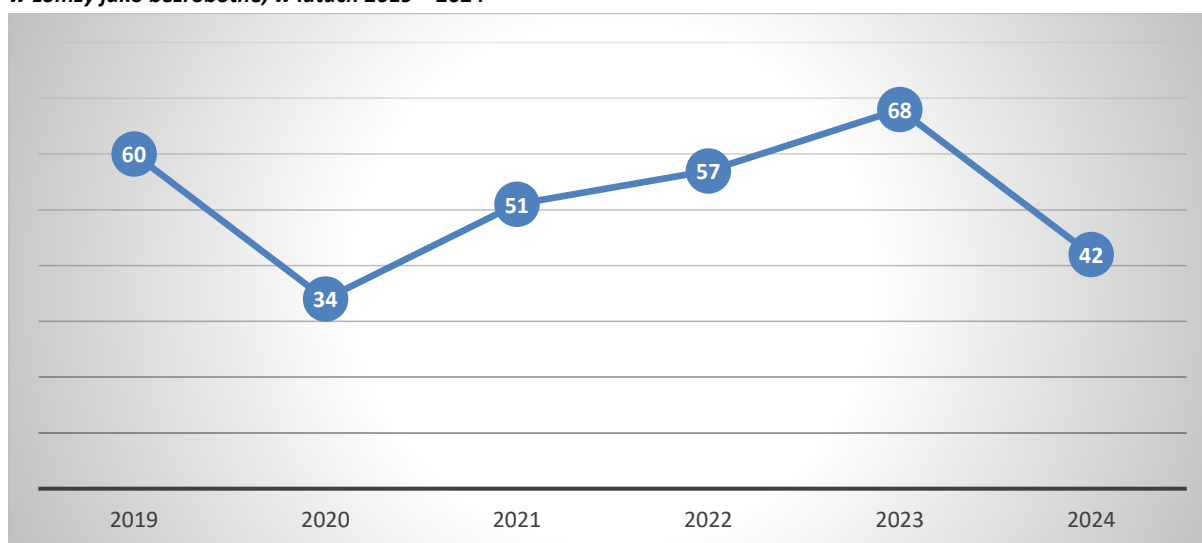


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez OPS oraz PCPR w Łomży.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizowana jest pomoc przyznawana na rehabilitację zawodową i społeczną ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Spośród wszystkich mieszkańców powiatu łomżyńskiego zarejestrowanych na koniec grudnia 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży jako osoby bezrobotne (919 osób) – 5 % (42 osoby) stanowiły osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

**Rysunek 17: Liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego zarejestrowanych w PUP w Łomży jako bezrobotne, w latach 2019 – 2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży.

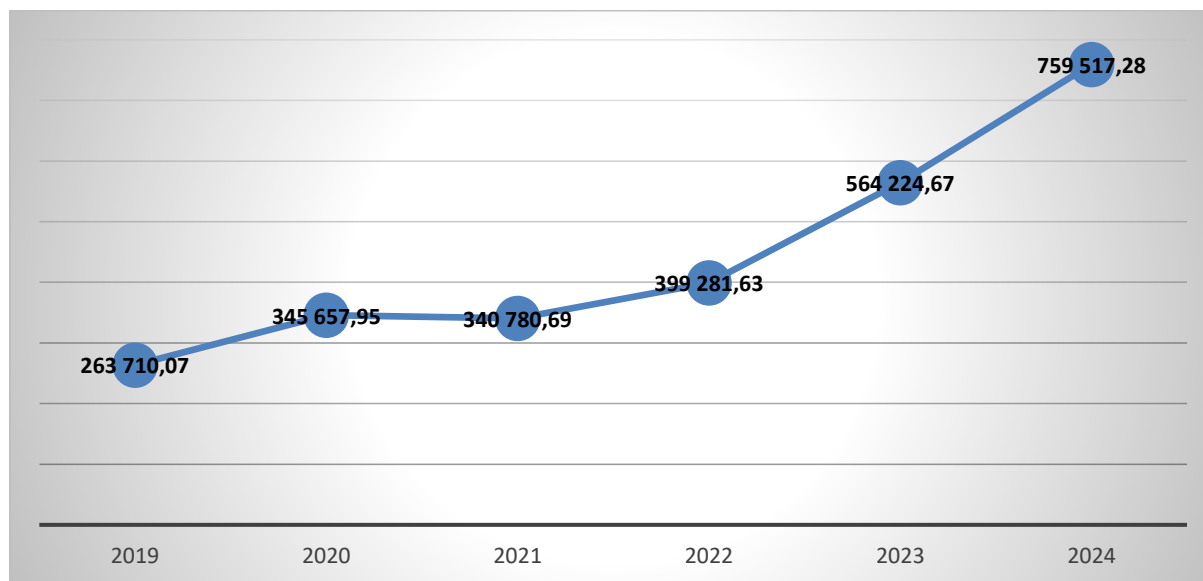


Powiatowy Urząd Pracy w Łomży oferuje następujące formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych:

- staże,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- szkolenia,
- prace społecznie użyteczne,
- dotacje na działalność gospodarczą,
- refundacja pracodawcy kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu łomżyńskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2024 roku przyznał kwotę **1.964.217 zł**. Rada Powiatu Łomżyńskiego uchwałą Nr XLVII/284/2024 z dnia 17 kwietnia 2024 r., na zadania rehabilitacji społecznej, realizowane przez PCPR w Łomży, przeznaczyła kwotę **699.257 zł**. Uchwałą Nr VI/33/2024 Rady Powiatu Łomżyńskiego z dnia 4 grudnia 2024 roku, zwiększono kwotę środków PFRON do **1.964.217 zł**, natomiast wydatki na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej zwiększono do **759.517,28 zł**.

**Rysunek 18: Wydatki na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej ze środków PFRON w powiecie łomżyńskim w latach 2019-2024**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży

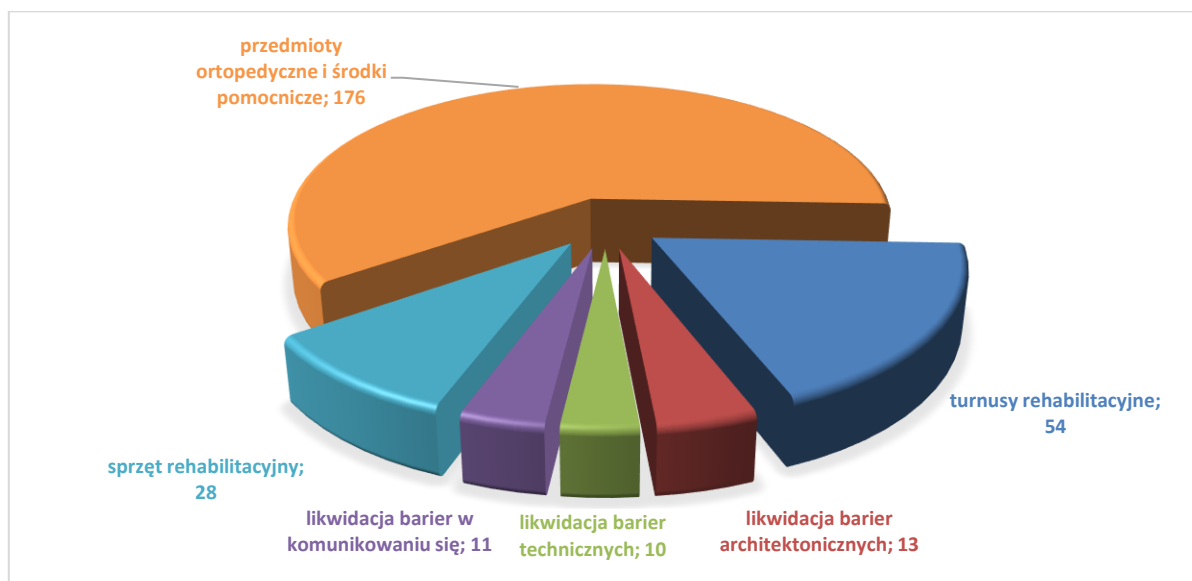
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizując zadania powiatu z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, oferuje następujące formy pomocy z zakresu rehabilitacji społecznej finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny,
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych,
- dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się,
- dofinansowanie likwidacji barier technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

W latach 2019-2024 na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wydatkowano **2.673.172,29 zł** ze środków PFRON.

W ramach rehabilitacji społecznej w 2024 roku, PCPR w Łomży udzieliło pomocy na różne formy wsparcia dla łącznie **292 osób** niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego. Wydatkowano na te cele kwotę **759.517,28 zł.** ze środków PFRON.

**Rysunek 19: Liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu łomżyńskiego, którzy otrzymali pomoc z PCPR w Łomży w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON, w 2024 roku.**

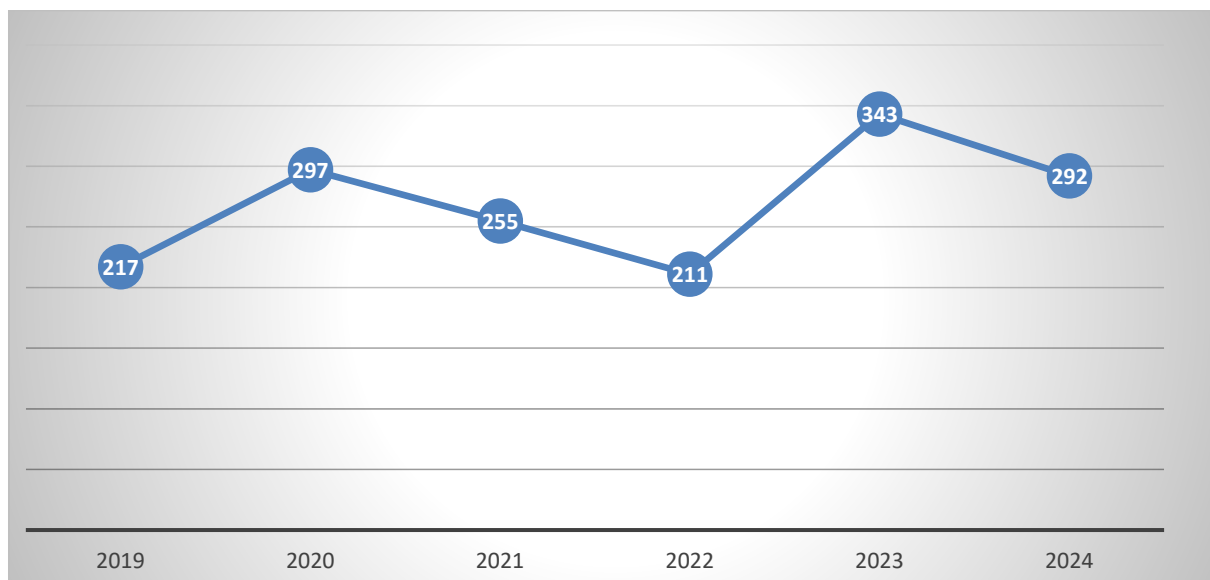


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

W 2024 roku zdecydowanie najwięcej osób niepełnosprawnych otrzymało pomoc w ramach dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – łącznie 292 osoby. Na tę formę pomocy składało się dofinansowanie m.in. do:

- środków pomocniczych:
  - aparatów słuchowych i wkładek usznych,
  - materaców i poduszek przeciwoślizgowych,
  - pielucho majtek,
  - cewników;
- przedmiotów ortopedycznych:
  - wózków inwalidzkich,
  - indywidualnych przedmiotów pionizujących,
  - obuwia ortopedycznego,
  - protez kończyn,
  - balkoników,
  - stabilizatora stawu kolanowego,
  - aparatów do bezdechu.

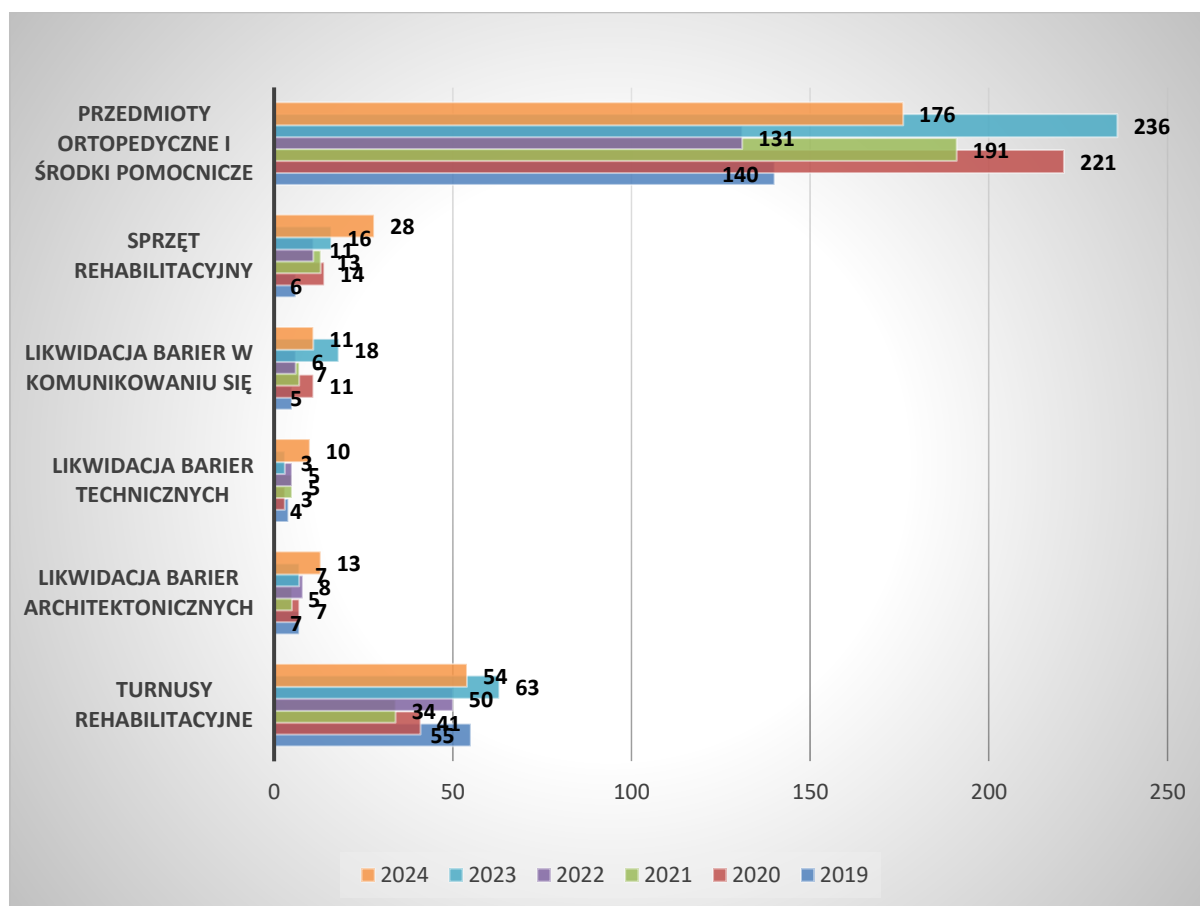
**Rysunek 20:** Liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu łomżyńskiego, którzy otrzymali pomoc z PCPR w łomży w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON, w latach 2019– 2024.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

W ciągu ostatnich pięciu lat najwięcej osób niepełnosprawnych otrzymało pomoc ze środków PFRON w 2023 roku – rozpatrzono pozytywnie 343 wnioski. W latach 2019-2024 pomoc z PCPR została udzielona na poziomie średnio dla 269 osób niepełnosprawnych rocznie [odnotowano wzrost o 15% w relacji do lat 2014-2018].

**Rysunek 21: Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc z PCPR w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON w latach 2019 – 2024, z podziałem na rodzaj otrzymanej pomocy.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, oprócz pomocy oferowanej w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON, od 2012 roku realizuje pilotażowy program PFRON pod nazwą „AKTYWNY SAMORZĄD” na podstawie umowy podpisanej przez Powiat Łomżyński z Podlaskim Oddziałem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Białymstoku.

Adresatami programu są niepełnosprawni mieszkańcy powiatu łomżyńskiego, którzy w jego ramach – w latach 2019 - 2024 – mogli z PCPR otrzymać następujące wsparcie:

#### 1) MODUŁ I:

- A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;
- A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B;
- B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;

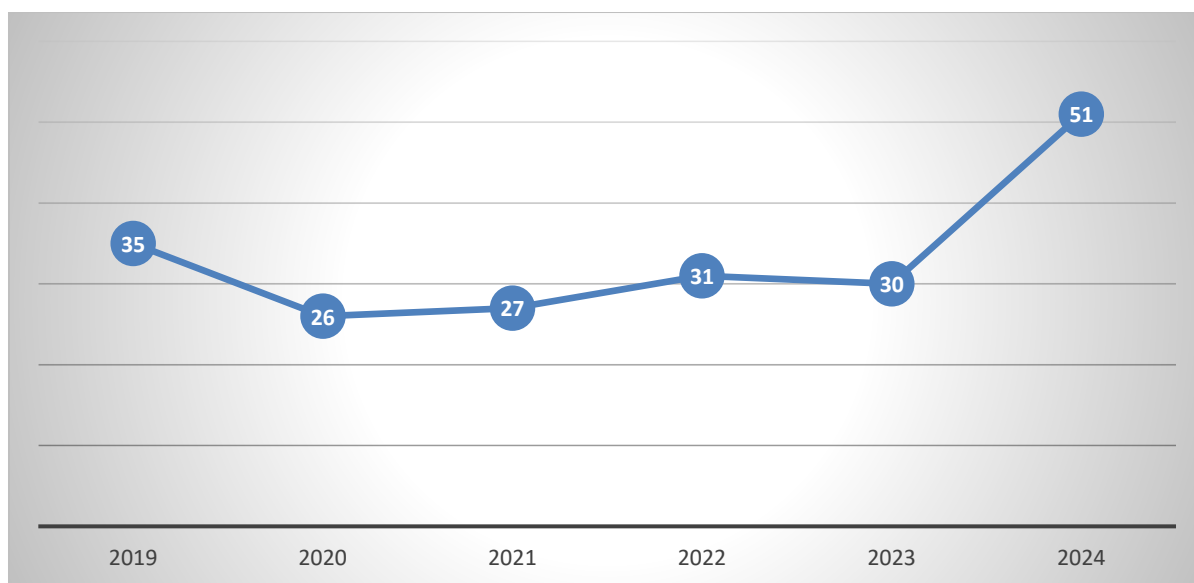
- B4- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- C2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- C5-- pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego;
- D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;

## 2) MODUŁ II:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

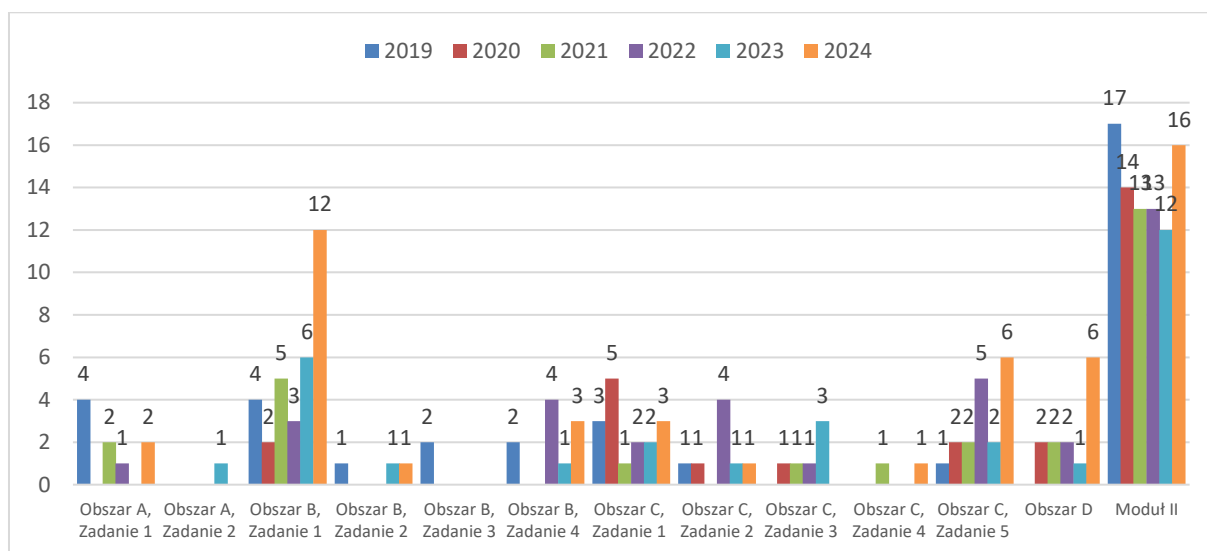
W okresie od 2019 do 2024 roku, ze wsparcia oferowanego w ramach programu skorzystało łącznie 200 mieszkańców powiatu łomżyńskiego. W roku 2024 nastąpił znaczny wzrost osób korzystających z Programu; na wsparcie przeznaczono kwotę **344.071 zł**.

**Rysunek 22: Liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu łomżyńskiego, którzy otrzymali w PCPR wsparcie z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2019 – 2024.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

**Rysunek 23: Liczba osób niepełnosprawnych, którzy otrzymali w PCPR wsparcie z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2019 – 2024, wg rodzaju przyznanej pomocy.**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

**Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Łomży** to placówka świadcząca specjalistyczną pomoc dla dzieci i młodzieży, rodziców i opiekunów, nauczycieli i wychowanków oraz potrzebujących pomocy i wsparcia. Znajdują w niej zatrudnienie psychologowie, pedagodzy, logopedzi i terapeuci świadcząc pomoc w zakresie diagnostycznym, terapeutycznym, profilaktycznym, edukacyjnym, jak również w zakresie doradztwa zawodowego.

Działania prowadzone na terenie Poradni:

- Diagnozowanie dzieci i młodzieży
- Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju - w tym terapia psychologiczna, terapia pedagogiczna, terapia ręki i terapia logopedyczna
- Prowadzenie grup wsparcia dla rodziców
- Indywidualna terapia SI
- Terapia logopedyczna
- Terapia EEG bio-feedback

OPINIE W SPRAWIE:	RODZAJE WYDAWANYCH ORZECZEŃ:
<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;</li> <li>❖ wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej;</li> <li>❖ możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej;</li> <li>❖ odroczenie rozpoczęcia spełnienia przez dziecka obowiązku szkolnego;</li> <li>❖ spełnienia przez dziecko odpowiednio: obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem i obowiązku szkolnego i nauki poza szkołą;</li> <li>❖ zwolnienie ucznia z nauki drugiego języka obcego;</li> <li>❖ objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej;</li> <li>❖ dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia;</li> <li>❖ specyficznych trudnościach w uczeniu się;</li> <li>❖ udzielania zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;</li> <li>❖ przyjęcia ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy;</li> <li>❖ pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadpodstawowej;</li> <li>❖ zezwolenia na zatrudnienie młodocianego w celu przyuczenia do wykonywania określonej pracy nauki lub zawodu;</li> <li>❖ braku przeciwwskazań do wykonywania przez dziecko pracy lub innych zajęć zarobkowych;</li> <li>❖ objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole lub placówce;</li> <li>❖ inne opinie w sprawach związanych z kształceniem i wychowaniem dzieci i młodzieży (np. dla PZP, poradni foniatrycznej, Sądu).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,</li> <li>• orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania,</li> <li>• orzeczenie o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego,</li> <li>• orzeczenie o braku potrzeby indywidualnego przygotowania przedszkolnego,</li> <li>• orzeczenie o braku potrzeby indywidualnego nauczania,</li> <li>• orzeczenie o braku potrzeby zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,</li> <li>• orzeczenie o braku potrzeby kształcenia specjalnego,</li> <li>• orzeczenie o odmowie uchylecia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego,</li> <li>• orzeczenie o odmowie uchylecia orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania,</li> <li>• orzeczenie o odmowie uchylecia orzeczenia o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego,</li> <li>• orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w tym dla osób: <ul style="list-style-type: none"> <li>❖ - z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją ruchową,</li> <li>❖ - z niepełnosprawnością umysłową w stopniu: lekkim, umiarkowanym lub znacznym,</li> <li>❖ - z niepełnosprawnościami sprzężonymi,</li> <li>❖ - zagrożonych niedostosowaniem społecznym,</li> <li>❖ - niedostosowanych społecznie,</li> <li>❖ - niedosłyszących i słabosłyszących,</li> <li>❖ - autystycznych w tym z zespołem Aspergera.</li> </ul> </li> </ul>

## ŚWIADCZENIE WSPIERAJĄCE<sup>4</sup>

Świadczenie wspierające jest nowym instrumentem wsparcia, o które mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18 roku życia. Jest to rozwiązanie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, tak aby dorosła już osoba z niepełnosprawnością mogła decydować jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie. Świadczenie wspierające przysługuje bez względu na dochody (brak kryterium dochodowego), a także niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnościami.

**Potrzeba wsparcia** to następstwo braku lub utraty autonomii fizycznej, psychicznej, intelektualnej lub sensorycznej. Przy ustaleniu potrzeby wsparcia bierze się pod uwagę, adekwatnie do wieku oraz niepełnosprawności fizycznej, psychicznej, intelektualnej lub sensorycznej, zdolność osoby do samodzielnego wykonywania określonych czynności, związanych z obszarami codziennego funkcjonowania oraz rodzaj wymaganego wsparcia, z uwzględnieniem czasu niezbędnego do jej wykonania oraz konieczności wsparcia przez inną osobę lub technologię wspomagającą, mającą na celu zapewnienie zwiększenia lub utrzymania niezależności osoby niepełnosprawnej.<sup>5</sup>

Prawo do świadczenia wspierającego uzależnione jest od uzyskania przez osobę z niepełnosprawnością decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, na poziomie **od 70 do 100 punktów**.

Wniosek o wydanie takiej decyzji należy złożyć do **wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności** (wojewoda). Wysokość świadczenia wspierającego zależy od poziomu potrzeby wsparcia, czyli liczby przyznanych punktów i jest powiązana z wysokością renty socjalnej.

Kwota świadczenia wynosi **od 40%** renty socjalnej (w przypadku ustalenia poziomu potrzeby wsparcia między 70 a 74 punktów) **aż do 220%** renty socjalnej (ustalenie poziomu potrzeby wsparcia na poziomie od 95 do 100 punktów). Wraz z coroczną waloryzacją renty socjalnej, corocznej waloryzacji będzie podlegała także wysokość świadczenia wspierającego.

---

<sup>4</sup> Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U. 2023 poz. 1429)

<sup>5</sup> Art. 4b, Dodany przez art. 39 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 5; wszedł w życie z dniem 27 października 2023 r.



Rysunek 24: Procedura ubiegania się o świadczenie wspierające



Źródło: <https://www.gov.pl/web/uw-podlaski/informacja-o-procedurze-ubiegania-sie-o-swiadczenie-pielęgnacyjne>

### **3. STAN INFRASTRUKTURY POMOCOWEJ**

Na terenie powiatu łomżyńskiego funkcjonują następujące placówki oferujące wsparcie dla osób niepełnosprawnych:

- Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach;
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowym Cydzynie;
- Dom Pomocy Społecznej Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży, oraz Filia Domu w Kownatach, gm. Piątnica;
- Dom Pomocy Społecznej pw. św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie prowadzony przez Caritas Diecezji Łomżyńskiej.

#### **3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach.**



Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach (dawniej: Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Kownatach) rozpoczął działalność 22 kwietnia 2009 roku. Ośrodek jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej pobytu dziennego i całodobowego o zasięgu ponadgminnym. Prowadzony jest przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego. Osoby do tej Placówki kierowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

ŚDS w Kownatach jest przeznaczony dla osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

Uczestnikami Ośrodka mogą być:

- osoby przewlekłe psychicznie chore,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

Osoby zainteresowane skierowaniem do ŚDS w Kownatach wniosek o skierowanie na pobyt dzienny lub całodobowy składają do ośrodka pomocy społecznej właściwego na miejsce swojego zamieszkania, dołączając zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada.

Po skompletowaniu dokumentacji ośrodki pomocy społecznej przekazują wniosek wraz z dokumentami i rodzinnym wywiadem środowiskowym do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w celu wydania decyzji administracyjnej o skierowaniu do ŚDS.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach posiada 53 miejsca dziennego pobytu, w tym 8 miejsc pobytu całodobowego. Obiekt usytuowany jest na 1 ha działce, na której znajduje się również ogród warzywny, sad i urządzenia do rekreacji. Wewnątrz Ośrodka znajdują się następujące pomieszczenia: sala spotkań, pokój indywidualnego poradnictwa, sala rehabilitacyjna, sala komputerowa, sala arteterapii, pracownia kulinarna, pracownia terapii zajęciowej oraz sala klubowa.

W dniu 24 kwietnia 2024 r. w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach miało miejsce uroczyste przekazanie nowego samochodu – mikrobusu 9-osobowego marki Renault, przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnościami. Podopieczni są codziennie dowożeni na zajęcia organizowane w ŚDS z terenu całego Powiatu Łomżyńskiego. Zakup nowego samochodu był możliwy dzięki 75% dofinansowaniu ze środków **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, w ramach realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III”.

### **3.2. Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowym Cydzynie**

Na terenie powiatu łomżyńskiego działa Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowym Cydzynie. Powstał 1 grudnia 1999 roku, a rozpoczął swoją działalność 3 lutego 2000 roku. Warsztat funkcjonuje na podstawie umowy w sprawie prowadzenia i finansowania kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej zawartej pomiędzy Powiatem Łomżyńskim a Stowarzyszeniem „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Nowym Cydzynie.

Podstawą finansowania działalności WTZ w Nowym Cydzynie są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (do 90% łącznych kosztów) oraz środki powiatu łomżyńskiego (co najmniej 10% kosztów).

WTZ w Nowym Cydzynie jest placówką typu dziennego przeznaczoną dla 35 osób niepełnosprawnych intelektualnie. Uczestnikami zajęć terapeutycznych są osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy oraz wskazanie do terapii zajęciowej. Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi 35 godzin tygodniowo i 7 godzin dziennie. Placówka prowadzi swoją działalność przez 5 dni w tygodniu – od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00.

Celem działalności placówki jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna w warsztacie prowadzona jest w postaci terapii indywidualnej i grupowej poprzez:

- usprawnianie ogólnej sprawności psychofizycznej,
- rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- przygotowanie do życia w środowisku społecznym,
- rozwijanie umiejętności za wykorzystaniem różnych technik terapii zajęciowej takich jak: arteterapia, ergoterapia, teatroterapia, choreoterapia, muzykoterapia, relaksoterapia, psychoterapia oraz elementy ćwiczeń logopedycznych,
- rozwijanie sprawności niezbędnych w pracy.

Terapia zajęciowa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywa się zgodnie z programami poszczególnych pracowni oraz zgodnie z indywidualnymi programami w grupach 5 osobowych, w 7 pracowniach terapeutycznych:

- pracownia przystosowania do życia codziennego,
- pracownia malarstwa i rękodzieła,
- pracownia ceramiczna,
- pracownia krawiecka i przysposobienia technicznego,
- pracownia multimedialna i technik graficznych,



- pracownia rewalidacyjna,
- pracownia przyrodnicza.

Dodatkowo w placówce prowadzone są zajęcia rehabilitacji ruchowej oraz wsparcie psychologiczne.

Każdy z uczestników realizuje indywidualny program rehabilitacji i terapii, który jest tworzony i weryfikowany na podstawie zgromadzonych dokumentów, wywiadu z rodziną, obserwacji, działań i zachowania w Warsztacie. Program jest realizowany w pracowni wiodącej i innych pracowniach według indywidualnych potrzeb. Prowadzone jest także wsparcie psychoterapeutyczne oraz rehabilitacja lecznicza w zakresie fizjoterapii.

### **3.3. Dom Pomocy Społecznej Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży, oraz Filia Domu w Kownatach, gm. Piątnica.**



Dom Pomocy Społecznej w Łomży im. Wiktorii Kowalewskiej rozpoczął działalność w 1993 roku. Placówka jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej opieki całodobowej o zasięgu ponadgminnym. Jest przeznaczony dla 30 kobiet i mężczyzn w podeszłym wieku. DPS jest prowadzony na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży.

W dniu 24 marca 2015 r. Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży uruchomił Filię Domu Pomocy Społecznej w Kownatach dla 20 osób (kobiet i mężczyzn) przewlekle psychicznie chorych.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do DPS.

Decyzję o umieszczeniu w DPS wydaje Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

Do domu kieruje się na podstawie:

- pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie do domu, złożonego do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania lub pobytu w dniu jej kierowania; za zgodą osoby ubiegającej się lub jej przedstawiciela ustawowego wniosek może zgłosić inna osoba fizyczna lub prawna, a także powiatowe centrum pomocy rodzinie lub ośrodek pomocy społecznej;
- rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się w dniu jej kierowania, zawierającego w szczególności pisemne stwierdzenie braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę.

Na osoby skierowane do domów pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 roku, powiat otrzymuje dotację celową.

Osoby ponoszą miesięczną odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w wysokości 70% posiadanego dochodu.

Dla osób skierowanych i umieszczonych w domach po 1 stycznia 2004 r., zgodnie z art. 60, ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania.

Opłatę za pobyt w domu wnoszą w kolejności:

- 1) mieszkaniac domu, nie więcej niż 70% dochodu,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi, zgodnie z zawartą umową z gminą,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana – w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatą mieszkańca i rodziny.

### **3.4. Dom Pomocy Społecznej pw. św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie prowadzony przez Caritas Diecezji Łomżyńskiej**



Dom Pomocy Społecznej w Tykocinie rozpoczął działalność w 28 stycznia 1998 roku. Placówka jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej opieki całodobowej o zasięgu ponadgminnym. Jest przeznaczony dla 56 kobiet przewlekłe psychicznie chorych. DPS jest prowadzony na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego przez Caritas Diecezji Łomżyńskiej.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do DPS.

Decyzję o umieszczeniu w DPS w Tykocinie wydaje Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży

Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi: bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu. Dom mieści się w zabytkowym dwu-kondygnacyjnym budynku poklasztornym zaadoptowanym na potrzeby DPS w 1997 roku. W placówce znajduje się sala rehabilitacyjna, pokój terapii zajęciowej, jadalnia, kaplica i pokoje mieszkalne 2 – 3 osobowe z łazienkami.

#### 4. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Tabela 5: Instytucje realizujące zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w powiecie łomżyńskim.

<p><b><i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży</i></b></p> <p><a href="http://www.pcpr.powiatlomzynski.pl">www.pcpr.powiatlomzynski.pl</a></p> <p>ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 215-69-42</p> <p>e-mail: <a href="mailto:pcprlomza@powiatlomzynski.pl">pcprlomza@powiatlomzynski.pl</a></p>	<p><b><i>Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łomży</i></b></p> <p>ul. Wojska Polskiego 25, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 216 64 56</p> <p>e-mail: <a href="mailto:wydzial.pzon@um.lomza.pl">wydzial.pzon@um.lomza.pl</a></p>
<p><b><i>Powiatowy Urząd Pracy w Łomży</i></b></p> <p><a href="https://lomza.praca.gov.pl">https://lomza.praca.gov.pl</a></p> <p>ul. Nowogrodzka 1, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 215-80-10</p> <p>e-mail: <a href="mailto:bilo@praca.gov.pl">bilo@praca.gov.pl</a></p>	<p><b><i>Starostwo Powiatowe w Łomży</i></b></p> <p><b><i>Wydział Rozwoju Społeczno-Gospodarczego i Promocji</i></b></p> <p><a href="http://www.powiatlomzynski.pl">www.powiatlomzynski.pl</a></p> <p>ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 86 215 69 13</p> <p>e-mail: <a href="mailto:anna.kadlubowska@powiatlomzynski.pl">anna.kadlubowska@powiatlomzynski.pl</a></p>
<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Łomża</i></b></p> <p><a href="http://www.gminalomza.pl">http://www.gminalomza.pl</a></p> <p>ul. Marii Skłodowskiej – Curie 1a, 18-400 Łomża</p> <p>tel. 86 216 39 46</p> <p>e-mail: <a href="mailto:opsgmlomza@4lomza.pl">opsgmlomza@4lomza.pl</a></p>	<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Piątnicy</i></b></p> <p><a href="http://www.opspiatnica.pl">www.opspiatnica.pl</a></p> <p>ul. Stawiskowska 10, 18-421 Piątnica</p> <p>tel. (86) 215-21-10</p> <p>e-mail: <a href="mailto:poczta@opspiatnica.pl">poczta@opspiatnica.pl</a></p>
<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie</i></b></p> <p>ul. Łomżyńska 41, 18-414 Nowogród</p> <p>tel./fax: (86) 217-55-61</p> <p>e-mail: <a href="mailto:opsnowogrod@wp.pl">opsnowogrod@wp.pl</a></p>	<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Jedwabnem</i></b></p> <p>ul. Żwirki i Wigury 3, 18-420 Jedwabne</p> <p>tel. (86) 211 65 75</p> <p>e-mail: <a href="mailto:ops@jedwabne.pl">ops@jedwabne.pl</a></p>
<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiźnie</i></b></p> <p><a href="http://opswizna.megabajt.net.pl">http://opswizna.megabajt.net.pl</a></p> <p>Pl. Kpt. Raginisa 35, 18-430 Wizna</p> <p>tel. 86 888 90 15</p> <p>e-mail: <a href="mailto:ops@gminawizna.pl">ops@gminawizna.pl</a></p>	<p><b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytułach</i></b></p> <p>ul. Supska 10, 18-423 Przytuły</p> <p>tel. 517 377 036</p> <p>e-mail: <a href="mailto:gops@przytuly.powiatlomzynski.pl">gops@przytuly.powiatlomzynski.pl</a></p>



<b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastkowie</i></b> ul. Łomżyńska 32, 18-413 Miastkowo tel. 86 217 48 23 e-mail: <a href="mailto:ops@miastkowo.pl">ops@miastkowo.pl</a>	<b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Śniadowie</i></b> ul. Ostrołęcka 11, 18-411 Śniadowo tel. 86 224 15 74 e-mail: <a href="mailto:ops@sniadowo.pl">ops@sniadowo.pl</a>
<b><i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnej</i></b> ul. Łomżyńska 64, 18-416 Zbójna tel. (86) 214-03-30, e-mail: <a href="mailto:gops@gopszbojna.pl">gops@gopszbojna.pl</a>	<b><i>Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowym Cydzynie</i></b> <a href="http://www.nasz-cel.pl">www.nasz-cel.pl</a> Nowy Cydzyn 79, 18-421 Piątnica tel.: Dyrektor tel. 696 089 963 e-mail: <a href="mailto:wztmarianowo@o2.pl">wztmarianowo@o2.pl</a>
<b><i>Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach</i></b> <a href="http://www.kownaty-osrodekwsparcia.pl">www.kownaty-osrodekwsparcia.pl</a> Kownaty 85, 18-421 Piątnica tel. (86) 219-15-95 e-mail: <a href="mailto:ow_kownaty@wp.pl">ow_kownaty@wp.pl</a>	<b><i>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1 w Łomży</i></b> ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18 - 400 Łomża tel. (86) 215-69-47 e-mail: <a href="mailto:ppp1@powiatlomzynski.pl">ppp1@powiatlomzynski.pl</a>
<b><i>Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie</i></b> 16-080 Tykocin, ul. Klasztorna 1 tel. (85) 718-72-37, e-mail: <a href="mailto:dpstykocin@interia.pl">dpstykocin@interia.pl</a>	<b><i>Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży</i></b> <a href="http://www.lomza-dps.pl">www.lomza-dps.pl</a> ul. Gen. Wł. Sikorskiego 222, 18-400 Łomża tel. 86 218 61 87, e-mail: <a href="mailto:biuro@lomza-dps.pl">biuro@lomza-dps.pl</a> <b><i>Filia Domu Pomocy Społecznej</i></b> Kownaty 85, 18-421 Piątnica tel. 86 218-97-44
<b><i>Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Łomży</i></b> ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża tel. (86) 215 69 49 e-mail: <a href="mailto:zpozsekretariat@zpozlomza.pl">zpozsekretariat@zpozlomza.pl</a>	<b><i>Muzeum Przyrody – Dwór Lutosławskich w Drozdowie</i></b> <a href="http://www.muzeum-drozdowo.pl">www.muzeum-drozdowo.pl</a> Drozdowo, ul. Główna 38, 18-421 Piątnica tel. 86 219-20-81 e-mail: <a href="mailto:muzeumdrozdowo@muzeum-drozdowo.pl">muzeumdrozdowo@muzeum-drozdowo.pl</a>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6: Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

<p><b><i>Stowarzyszenie Wspierania Poradnictwa Obywatelskiego w Łomży</i></b></p> <p>ul. Szosa Zambrowska 1/27 lok. 215</p> <p>18-400 Łomża</p> <p>Tel.: 86 216-48-79,</p> <p>e-mail: <a href="mailto:bpolomza@o2.pl">bpolomza@o2.pl</a></p> <p><a href="mailto:bpo.lomza@wp.pl">bpo.lomza@wp.pl</a></p>	<p><b><i>Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Łomży</i></b></p> <p>ul. Mickiewicza 12, 18-400 Łomża</p> <p>Tel.: 725 898 703</p> <p>e-mail: <a href="mailto:tpdlomza2023@gmail.com">tpdlomza2023@gmail.com</a></p> <p>Strona: <a href="http://tpd.org.pl">http://tpd.org.pl</a></p>
<p><b><i>Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Powiatowy w Łomży</i></b></p> <p>ul. Niemcewicza 17/6, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 219-83-67</p> <p>Strona: <a href="http://diabetyk.org.pl">http://diabetyk.org.pl</a></p>	<p><b><i>Polski Związek Niewidomych, Okręg Podlaski, Koło w Łomży</i></b></p> <p>ul. Nowa 2 lok. 437, 18-400 Łomża</p> <p>tel. 86 218-80-73</p> <p>Strona: <a href="http://pzn.org.pl">http://pzn.org.pl</a></p>
<p><b><i>Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Łomży</i></b></p> <p>ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża</p> <p>tel. (86) 216-25-90</p> <p>e-mail: <a href="mailto:lomza@pck.org.pl">lomza@pck.org.pl</a></p>	<p><b><i>Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Łomży</i></b></p> <p><b><i>ul. Szosa Zambrowska 1/27,</i></b></p> <p><b><i>18-400 Łomża</i></b></p> <p><b><i>Tel: 86 216-27-84</i></b></p>
<p><b><i>Stowarzyszenie „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Marianowie</i></b></p> <p><a href="http://www.nasz-cel.pl">www.nasz-cel.pl</a></p> <p>Nowy Cydzyn 79, 18-421 Piątnica</p> <p>tel.: Dyrektor tel. 696 089 963</p> <p>e-mail: <a href="mailto:wztmarianowo@o2.pl">wztmarianowo@o2.pl</a></p>	<p><b><i>Caritas Diecezji Łomżyńskiej w Łomży</i></b></p> <p>ul. Rybaki 1, 18-400 Łomża</p> <p>tel. +48 (86) 216-29-92</p> <p>tel./fax: +48 (86) 216-29-38</p> <p>e-mail: <a href="mailto:lomza@caritas.pl">lomza@caritas.pl</a></p>
<p><b><i>Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży</i></b></p> <p>ul. Gen. Sikorskiego 222, 18-400 Łomża</p> <p>Tel.: 86 218-23-28</p> <p>e-mail: <a href="mailto:biuro@pkpslomza.pl">biuro@pkpslomza.pl</a></p> <p>Strona: <a href="http://www.pkpslomza.pl">www.pkpslomza.pl</a></p>	

Źródło: opracowanie własne.

### III. Analiza SWOT

W celu oceny potencjału wewnętrznego zasobów powiatu łomżyńskiego posłużono się metodą analizy SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

Mocne strony (wewnętrzne):	Słabe strony (wewnętrzne):
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zainteresowanie władz samorządowych oraz instytucji powiatowych rozwiązywaniem problemów osób z niepełnosprawnościami,</li> <li>• współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami,</li> <li>• tworzenie programów i projektów długoterminowych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami,</li> <li>• stale wzrastająca dostępność architektoniczna instytucji publicznych m.in. oświatowych, zdrowotnych dla osób o obniżonej sprawności ruchowej,</li> <li>• istniejące organizacje i stowarzyszenia pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami,</li> <li>• większa świadomość społeczna mieszkańców dotycząca niepełnosprawności,</li> <li>• większa świadomość osób z niepełnosprawnościami o ich uprawnieniach,</li> <li>• doświadczona i dobrze wykwalifikowana kadra podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami;</li> <li>• udzielanie dofinansowań do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych oraz dofinansowań do likwidacji barier funkcjonalnych i turnusów rehabilitacyjnych,</li> <li>• dobry dostęp do poradnictwa specjalistycznego w ośrodkach powiatowych (psycholog, prawnik w PCPR, radca prawny w Starostwie Powiatowym w Łomży),</li> <li>• funkcjonowanie domów pomocy społecznej różnego typu,</li> <li>• funkcjonowanie środowiskowego domu pomocy, warsztatów terapii zajęciowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• występowanie niedostatku wśród społeczności osób niepełnosprawnych powiatu łomżyńskiego,</li> <li>• zbyt mała ilość środków finansowych na realizację działań pomocowych i profilaktycznych,</li> <li>• brak domów dziennego pobytu dla niepełnosprawnych,</li> <li>• niewystarczająca liczba miejsc w warsztatach terapii zajęciowej i środowiskowym domu samopomocy,</li> <li>• niewystarczająca liczba miejsc w DPS,</li> <li>• słabo rozwinięta edukacja rodzin osób niepełnosprawnych, w zakresie opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodzin, przysługujących im praw,</li> <li>• niewystarczające umożliwianie opiekunom osób niepełnosprawnych podnoszenie kwalifikacji,</li> <li>• brak mieszkalnictwa chronionego i wspomagane dla osób niepełnosprawnych,</li> <li>• słaba komunikacja i transport w obszarach wiejskich,</li> <li>• niewystarczająca oferta kompleksowej rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych,</li> <li>• niska świadomość społeczna, związana z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,</li> <li>• słabo rozwinięte potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie podejmowania pracy,</li> <li>• brak efektywnego systemu, zapewniającego zatrudnienie osób niepełnosprawnych,</li> <li>• słabo rozwinięty sektor ekonomii społecznej i niska aktywność w tym zakresie,</li> <li>• bierność, bezradność, również postawy roszczeniowe wśród osób niepełnosprawnych,</li> <li>• niewystarczający system zachęcania pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych,</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych,</li> <li>• niedostateczna informacja o instytucjach i ich ofercie dla osób niepełnosprawnych ( brak jednolitej powiatowej bazy danych o formach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów</li> <li>• niedostateczna ilość środków na dofinansowania z funduszy PFRON,</li> <li>• niski udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,</li> <li>• słaby dostęp do nieodpłatnych usług rehabilitacyjnych,</li> <li>• brak systemowego wsparcia instytucjonalnego dla osób niepełnosprawnych,</li> <li>• brak centrum organizacji pozarządowych,</li> <li>• niski współczynnik udziału organizacji pozarządowych w konkursach i projektach rządowych, unijnych.</li> </ul>
<b>Szanse (zewnętrzne):</b>	<b>Zagrożenia (zewnętrzne):</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• współpraca pomiędzy powiatem a gminami w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych,</li> <li>• aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych przez społeczność lokalną,</li> <li>• akceptacja i zrozumienie potrzeb osób niepełnosprawnych,</li> <li>• możliwość tworzenia zakładów pracy chronionej, ZAZ na potrzeby zatrudnienia osób niepełnosprawnych,</li> <li>• rozwój sektora ekonomii społecznej i wolontariatu, wzmożona polityka Państwa ukierunkowana na problemy niepełnosprawnych – środki z PFRON,</li> <li>• zwiększenie liczby instytucji i organizacji, zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych,</li> <li>• szkolenia dla rodzin osób niepełnosprawnych w zakresie skutecznego sprawowania opieki,</li> <li>• aktywizacja społeczności lokalnej w sprawy osób niepełnosprawnych, tworzenie grup samopomocowych i wsparcia,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wykluczenie i marginalizacja osób niepełnosprawnych,</li> <li>• zaniedbania opiekuńcze wobec osób niepełnosprawnych przez rodziny, potencjalny</li> <li>• wzrost liczby pensjonariuszy DPS,</li> <li>• niespójne i niestabilne przepisy prawa w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych,</li> <li>• ograniczone środki finansowe na realizację działań pomocowych,</li> <li>• istniejące w dalszym ciągu stereotypy na temat osób niepełnosprawnych,</li> <li>• mała aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.</li> <li>• pogorszenie się stanu zdrowia społeczeństwa;</li> <li>• wzrost liczby osób starszych;</li> <li>• wzmacnianie postaw wyuczonej bezradności oraz uzależnienia od programów pomocowych</li> <li>• niewystarczająca liczba dziennych ośrodków wsparcia, dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych niepełnosprawnych oraz osób starszych.</li> </ul>

- |  |  |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"><li>• programy rządowe, skierowane do osób niepełnosprawnych,</li><li>• okresowe badanie potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie z udziałem poszczególnych gmin, dostosowanie oferty pomocowej do rzeczywistych potrzeb i integracja działań w tym zakresie,</li><li>• możliwość rozwoju mieszkalnictwa chronionego i wspieranego dla osób niepełnosprawnych,</li><li>• stworzenie jednolitego systemu kierowania osób niepełnosprawnych do ośrodków wsparcia,</li></ul> |  |
|--|--|

## **IV. CELE PROGRAMU ORAZ DZIAŁANIA NIEZBĘDNE DO JEGO OSIĄGNIĘCIA**

### **CEL PRIORYTETOWY PROGRAMU**

***Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami umożliwiającymi funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.***

Przyjęcie powyższego założenia zobowiązuje do podjęcia działań ukierunkowanych na :

- podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa na temat osób z niepełnosprawnością,
- zapewnienie skutecznej pomocy medycznej, usług rehabilitacyjnych oraz wsparcie w środowisku w celu zapewnienia osobie z niepełnosprawnością optymalnego poziomu funkcjonowania, samodzielności i niezależności,
- dążenie do zapewnienia środowiska wolnego od barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej z uwzględnieniem dostępu do środków transportu i informacji,
- zaspakajanie specjalnych potrzeb edukacyjnych,
- wspieranie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, a w szczególności na otwartym rynku pracy,
- zapewnienie możliwości pełnego uczestnictwa w kulturze, edukacji, uprawianiu sportu, korzystania z różnorodnych form rekreacji.

Znaczącą rolę przy wdrażaniu programu powinny pełnić organizacje pozarządowe, które zrzeszają osoby niepełnosprawne i ich rodziców/opiekunów oraz organizacje specjalizujące się w świadczeniu usług i realizacji zadań z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych w różnych sferach życia.

## CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań zmierzających do likwidacji barier (m. in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych) utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.
2. Rozwój usług rehabilitacyjnych, pomagających osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkiwania.
3. Integracja społeczna, zapobieganie społecznemu wykluczeniu - wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (kultura, sport, turystyka...)
4. Integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

### CEL SZCZEGÓŁOWY 1

***Inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań zmierzających do likwidacji barier  
(m. in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych)  
utrudniających niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.***

Osoby niepełnosprawne mają takie same prawa jak wszyscy obywatele. Mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli - bez względu na przyczynę, rodzaj i stopień niepełnosprawności.

Przepisy obowiązującego prawa zapewniają osobom niepełnosprawnym dostęp do wszelkich instytucji użyteczności publicznej, posiadanie maksymalnej swobody poruszania się, wstęp do budynków i środków transportu. Jednak w praktyce występują liczne bariery funkcjonalne, do których można zaliczyć:

- bariery architektoniczne - utrudnienia w korzystaniu przez osobę niepełnosprawną z budynków i otoczenia,
- bariery urbanistyczne - utrudnienia w korzystaniu z niezabudowanej przestrzeni publicznej,
- bariery w komunikowaniu się - utrudnienia w porozumiewaniu się między ludźmi i dostępie do informacji,
- bariery transportowe - utrudnienia w korzystaniu ze środków transportu, bariery techniczne - utrudnienia w korzystaniu z przestrzeni życiowej człowieka wskutek braku odpowiednio przystosowanych urządzeń technicznych.

Likwidacja istniejących barier pozwoli osobie niepełnosprawnej na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Występujące bariery są przyczyną izolacji osoby niepełnosprawnej od otoczenia i uzależnienia jej od pomocy innych osób.

Należy więc podejmować działania zmierzające do usuwania występujących barier, które ograniczają lub uniemożliwiają jednostce samodzielne funkcjonowanie w środowisku. Włączenie się osób niepełnosprawnych do czynnego i aktywnego życia w społeczeństwie jest podstawowym warunkiem integracji społecznej.

Dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej należy stworzyć możliwość uczęszczania do ogólnie dostępnych placówek oświatowych.

#### **Zadania:**

1. Likwidacja barier architektonicznych, oraz technicznych w budynkach użyteczności publicznej, a w szczególności w placówkach edukacyjnych, zakładach opieki zdrowotnej, oraz mieszkaniach osób niepełnosprawnych.
2. Inicjowanie działań zmierzających do usuwania przeszkód utrudniających uczestnictwo i poruszanie się w obiektach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych.
3. Tworzenie możliwości do korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego niezbędnego do funkcjonowania w społeczeństwie.
4. Inicjowanie i wspieranie finansowe działań różnych podmiotów zmierzających do podejmowania przedsięwzięć mających na celu zwiększanie integracji społecznej ze środowiskiem osób niepełnosprawnych.
5. Rozszerzanie usług dotyczących poradnictwa specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin - prawne, zawodowe, socjalne, psychologiczne.
6. Podejmowanie działań mających na celu rozpowszechnianie informacji dot. problemów osób niepełnosprawnych poprzez informacje w prasie lokalnej, prelekcjach, spotkaniach, stronie internetowej Starostwa, PCPR.
7. Inicjowanie działań zmierzających do stworzenia osobom niepełnosprawnym możliwości pełnego i aktywnego udziału w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji i turystyce.
8. Likwidacja barier transportowych i społecznych umożliwiających udział dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnej.



9. Tworzenie i realizowanie programów pomocowych adresowanych do uczniów i studentów niepełnosprawnych.
10. Rozwój specjalistycznych usług wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

**Działania:**

1. Informowanie społeczności o możliwościach korzystania ze środków PFRON w celu likwidacji barier architektonicznych, transportowych, w komunikowaniu się.
2. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji, w tym pomoc w:
  - a) zakupie środków transportu dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych dla jednostek powiatu, samorządów gminnych, organizacji pozarządowych,
  - b) zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego przez osobę niepełnosprawną samochodu,
  - c) zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
  - d) zakupie i utrzymaniu sprawności technicznej protez ortopedycznych,
  - e) utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
  - f) uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,
  - g) zakupie urządzeń brajlowskich i lektorskich,
  - h) zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem, oraz szkolenia w zakresie jego obsługi,
  - i) opłacie za pobyt dziecka osoby niepełnosprawnej w żłobku lub w przedszkolu.
3. Podejmowanie działań dotyczących zaopatrzenia w przedmioty techniczne, umożliwiające komunikowanie się z otoczeniem.
4. Podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.
5. Podejmowanie działań do przystosowania środowiska pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych.
6. Rozwój usług Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach.
7. Usprawnienie działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie pod potrzeby osób niepełnosprawnych.
8. Zainicjowanie utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej.

**Oczekiwane rezultaty:**

1. Wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej pozbawionych barier architektonicznych.
2. Wzrost ilości mieszkań pozbawionych barier, przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Likwidacja barier utrudniających osobom niepełnosprawnym poruszanie się po najbliższym terenie.
4. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, społecznych w szkołach.
5. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych uczęszczających do placówek specjalistycznego wsparcia (Warsztatu Terapii Zajęciowej, Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi) i rehabilitacyjnych oraz uczestniczących w życiu społecznym.
6. Objęcie pomocą finansową uczniów.
7. Większa samodzielność i niezależność osób niepełnosprawnych.
8. Zmniejszenie ilości osób pozostających w domu z powodu barier architektonicznych i komunikacyjnych.
9. Swobodne przemieszczanie się środkami transportu przez osoby niepełnosprawne.
10. Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie niepełnosprawności.
11. Poszerzenie zakresu wiedzy osób niepełnosprawnych na temat dostępnych form pomocy.
12. Wzrost zainteresowania społeczności lokalnej problemami osób niepełnosprawnych.
13. Zwiększenie ilości imprez (kulturalnych sportowych, rekreacyjnych) z udziałem osób niepełnosprawnych.
14. Zwiększenie wykorzystania potencjału osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia.
15. Wzrost zainteresowania społeczności lokalnej problemami osób niepełnosprawnych.

**Wskaźniki osiągnięcia celu:**

1. Liczba przeprowadzonych likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.
2. Liczba przeprowadzonych likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.

3. Liczba przeprowadzonych likwidacji barier komunikacyjnych.
4. Liczba zorganizowanych imprez oraz różnorodność form aktywnego spędzania czasu,
5. Liczba informacji o działaniach osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia, promujących pozytywny wizerunek osób niepełnosprawnych.
6. Liczba placówek oświatowych bez barier.
7. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego.

## **CEL SZCZEGÓŁOWY 2**

***Rozwój usług rehabilitacyjnych, pomagających osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkiwania.***

Wczesne wykrywanie, diagnozowanie, interwencja i stymulacja mogą znacznie ograniczyć skutki niepełnosprawności oraz zwiększyć sprawność organizmu.

Zgodnie z definicją zapisaną w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. O rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1172, z późn. zm.) „Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej”.

Rehabilitacja powinna być dostępna, wcześnie zapoczątkowana oraz kompleksowa.

### **Rehabilitacja powinna również:**

- przywracać osobom niepełnosprawnym zdolność do wykonywania samodzielnie podstawowych codziennych czynności,
- przygotować do samodzielnego życia w społeczeństwie,
- stworzyć warunki i możliwości kontaktów ze środowiskiem społecznym, dostarczyć środki techniczne, przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny, który ułatwia funkcjonowanie w życiu codziennym,
- przygotować do podjęcia pracy zawodowej,
- umożliwić zatrudnienie stosownie do posiadanych kwalifikacji i niepełnosprawności.

## **Zadania**

1. Uświadamianie potrzeb wdrażania wczesnej rehabilitacji.
2. Stwarzanie możliwości kontynuowania rehabilitacji w domu oraz możliwości korzystania z usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania.
3. Tworzenie grup psychoterapeutycznych i samopomocowych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
4. Rehabilitacja zawodowa w zakresie inicjowania i organizowania stanowisk pracy uwzględniających rodzaj niepełnosprawności.
5. Stworzenie warunków do zaspokajania podstawowych potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie dostępności do niezbędnych pomocy technicznych, sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego.
6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego: medycznego, socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego.

## **Działania:**

1. Podejmowanie działań na rzecz tworzenia sieci placówek wsparcia dziennego.
2. Podejmowanie działań zmierzających do doposażenia w sprzęt rehabilitacyjny placówek i instytucji zajmujących się rehabilitacją osób niepełnosprawnych.
3. Zapewnienie środków kompensujących utratę danej funkcji organizmu, w tym zwłaszcza środków technicznych m.in. przedmiotów ortopedycznych, pomocniczych, rehabilitacyjnych ułatwiających osobom niepełnosprawnym przystosowanie i readaptację społeczną.
4. Wspieranie działań instytucji i organizacji prowadzących rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową.
5. Rozpowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych w środowisku lokalnym usług rehabilitacyjnych, programów działań i form pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej.
6. Inicjowanie tworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.
7. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych.
8. Promowanie zadań instytucji i placówek zajmujących się rehabilitacją społeczną, zawodową i leczniczą.
9. Rozwijanie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych.

**Oczekiwane rezultaty:**

1. Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym.
2. Wzrost świadomości wśród osób niepełnosprawnych w zakresie potrzeby podejmowania wczesnej i kompleksowej rehabilitacji.
3. Zwiększanie dostępności oraz ilości osób korzystających z różnych form usług rehabilitacyjnych.
4. Utworzenie nowych placówek opiekuńczo rehabilitacyjnych i doposażenie już istniejących.
5. Utworzenie placówek poradnictwa specjalistycznego.
6. Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

**Wskaźniki osiągnięcia celu:**

1. Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano zakup sprzętu rehabilitacyjnego.
2. Liczba doposażonych placówek rehabilitacyjnych.
3. Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano zakup przedmiotów ortopedycznych, pomocniczych, rehabilitacyjnych.
4. Liczba osób objętych rehabilitacją zawodową.
5. Liczba osób korzystających z rehabilitacji społecznej.
6. Liczba akcji promujących wczesną i kompleksową rehabilitację.
7. Liczba osób, których wzrosła aktywność społeczna lub zawodowa.

**CEL SZCZEGÓŁOWY 3**

***Integracja społeczna, zapobieganie społecznemu wykluczeniu - wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (edukacja, kultura, sport, turystyka)***

Osoby niepełnosprawne to tacy sami beneficjenci wszystkich praw jak i osoby pełnosprawne. Aby zagwarantować im te prawa należy podejmować działania oraz stworzyć system wyrównywania szans i tworzenie warunków umożliwiających im korzystanie z wszelkich praw przysługujących wszystkim obywatelom.

Równość szans polega na eliminacji wszelkich przeszkód (fizycznych, finansowych, socjalnych, psychologicznych) utrudniających lub zniechęcających osoby niepełnosprawne

do aktywnego udziału w życiu społecznym. Należy podejmować działania przeciwdziałające zjawiskom odrzucenia, alienacji, marginalizacji. Aby przeciwdziałać wymienionym niepożądanym zjawiskom należy inspirować rozwój ruchu społecznego- lokalnego, wspierać organizacje pozarządowe, które podejmują działania na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, w tym kultura, sport, turystyka. Stworzenie możliwości uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym oraz rekreacji i turystyce podnosi znacznie jakość ich funkcjonowania w codziennym życiu. Ich aktywna działalność we wszystkich dziedzinach życia łamie stereotypy jakie funkcjonują w społeczeństwie na temat osób niepełnosprawnych i buduje pozytywny wizerunek tych osób.

Akceptacja ze strony środowiska, w którym funkcjonują eliminuje u nich poczucie odrzucenia i marginalizacji.

Należy podejmować różnorakie działania na rzecz osób niepełnosprawnych mające doprowadzić do samodzielności jednostek, ich niezależności finansowej i pełnej integracji ze społeczeństwem.

Integracja wyraża się przez akceptację i dostrzeganie miejsca osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, dostrzeganiu ich potrzeb życiowych, zawodowych i edukacyjnych.

Celem integracji jest umożliwienie osobom poszkodowanym na zdrowiu prowadzenia normalnego życia na tych samych zasadach jak innym członkom określonych grup społecznych.

Osoby niepełnosprawne mają prawo do zagwarantowania im pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej tak by miały możliwości wykorzystania swego potencjału. Należy umożliwić im dostęp do biur, instytucji, ośrodków kultury i usług z nią związanych oraz zapewnić możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

## **Zadania**

1. Podniesienie poziom wiedzy społeczeństwa na temat praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.
2. Promocja pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych.
3. Podnoszenie świadomości społecznej osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw i możliwości uczestnictwa w życiu społecznym.
4. Upowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych programów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

5. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych: poprzez zwiększenie dostępu do edukacji.
6. Stworzenie możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnej grupie przedszkolnej i klasie szkolnej (wczesna integracja).
7. Prowadzenie działań edukacyjnych wśród uczniów oraz rodziców i opiekunów uczniów pełnosprawnych w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych i przestrzegania ich praw.
8. Organizowanie procesu kształcenia uczniom niepełnosprawnym dostosowanego do indywidualnych możliwości.
9. Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości uprawiania sportu i turystyki.
10. Popularyzacja osiągnięć artystycznych i sportowych osób niepełnosprawnych.
11. Promowanie wypoczynku i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych, wczasach rodzinnych, imprezach integracyjnych itp.
12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie integracji społecznej.
13. Podejmowanie działań na rzecz aktywnej integracji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej osób niepełnosprawnych w ramach projektów realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
14. Podejmowanie działań na rzecz aktywnej integracji i wyrównywania szans osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
15. Edukacja społeczeństwa poprzez wydawanie broszur, ulotek, plakatów i artykułów o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
16. Udział w projektach, programach, konkursach i pozyskiwanie środków finansowych na działania z zakresu aktywnej integracji ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych źródeł finansowych.
17. Organizowanie imprez, wystaw, aukcji, olimpiad i przeglądów artystycznych dla osób niepełnosprawnych i z ich udziałem.
18. Organizowanie imprez integracyjnych z okazji różnych rocznic i uroczystości.
19. Przeciwdziałanie izolacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez organizowanie imprez integracyjnych na terenie szkoły i w środowisku lokalnym.

20. Pobudzanie aktywności osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im udziału w turnusach rehabilitacyjnych, wycieczkach itp.
21. Objęcie osób niepełnosprawnych treningami usamodzielnienia i zaradności osobistej i włączenie ich do aktywnego życia w społeczności lokalnej.
22. Włączanie organizacji pozarządowych do działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych.

**Działania:**

1. Edukacja społeczeństwa poprzez wydawanie broszur, ulotek plakatów i artykułów o prawach uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
2. Promocja osiągnięć zawodowych, artystycznych, sportowych osób niepełnosprawnych celem ukształtowania w społeczeństwie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych.
3. Opracowanie i opublikowanie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
4. Opracowanie i realizacja projektów i programów oraz pozyskiwanie środków na aktywną integrację osób niepełnosprawnych w ramach programów, projektów i konkursów finansowych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.
5. Udział w projektach, programach, konkursach i pozyskiwanie środków finansowych na działania z zakresu aktywnej integracji ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych źródeł finansowych.
6. Organizowanie imprez integracyjnych z okazji różnych rocznic i uroczystości.
7. Udostępnianie obiektów sportowych, rekreacyjnych, wystawowych dla promowania działalności osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia.
8. Przeciwdziałanie izolacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez organizowanie imprez integracyjnych na terenie szkoły i środowisku lokalnym.
9. Wyszukiwanie, wspieranie i rozwijanie talentów i uzdolnień osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach twórczości artystycznej.
10. Włączenie organizacji pozarządowych do działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych.



**Oczekiwane rezultaty.**

1. Zmiana świadomości społeczeństwa dotycząca osób niepełnosprawnych.
2. Utrwalenie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych w świadomości społecznej.
3. Wzmocnienie poczucia własnej wartości wśród osób niepełnosprawnych.
4. Wzmocnienie systemu wsparcia procesu edukacyjnego dzieci z niepełnosprawnością.
5. Rozszerzenie zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach aktywnej integracji.
6. Zwiększenie ilości imprez z udziałem osób niepełnosprawnych.
7. Zwiększenie wykorzystania potencjału osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia.
8. Opracowanie, wydawanie i aktualizowanie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
9. Zintegrowanie współpracy instytucji lokalnych działających na rzecz osób niepełnosprawnych
10. Wzrost zainteresowania społeczności lokalnej problemami osób niepełnosprawnych.

**Wskaźniki osiągnięcia celu.**

1. Liczba osób uczestniczących w programach i w projektach.
2. Liczba dzieci, które otrzymały wsparcie w procesie edukacyjnym.
3. Liczba wystaw, koncertów dotyczących twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych.
4. Liczba imprez integracyjnych.
5. Liczba osób skierowanych na turnusy rehabilitacyjne.
6. Liczba informacji o działaniach osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia, promujących pozytywny wizerunek osób niepełnosprawnych.

## **CEL SZCZEGÓŁOWY 4**

### ***Integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.***

Osoby niepełnosprawne mają prawo do podjęcia zatrudnienia z uwzględnieniem ich indywidualnych predyspozycji wynikających z rodzaju niepełnosprawności oraz kwalifikacji. Praca zawodowa zapewnia pełne uczestnictwo w życiu społecznym gdyż:

- zapewnia niezależność materialną,
- wzmacnia poczucie własnej wartości,
- zapewnia kontakty społeczne i udział w życiu społeczności lokalnej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Bezrobocie dotyka szczególnie osoby niepełnosprawne, które z racji swej niepełnosprawności, niskich kwalifikacji zawodowych i braku odpowiednich ofert pracy mają nikłe szanse na otrzymanie zatrudnienia. Należy podejmować działania zmierzające do wyrównywania szans zatrudniania i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych w naszym powiecie wymaga utrzymania sprawdzonych i istniejących już rozwiązań w tym zakresie, ale również rozwoju nowych form szkolenia, kształcenia i zatrudnienia dostosowanych do ciągle zmieniającego się rynku pracy. Należy propagować, wspierać prowadzenie samodzielnej działalności gospodarczej, propagować ten rodzaj działalności oraz szkolić w jaki sposób rozpocząć tego typu działalność.

Należy podjąć również wysiłek w celu utrzymania pracy przez już zatrudnione osoby niepełnosprawne.

#### **Zadania:**

1. Propagowanie oraz tworzenie programów aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.
2. Propagowanie korzystnych warunków i zasad korzystania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przy tworzeniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.
3. Popularyzowanie wśród osób niepełnosprawnych możliwości uzyskania środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie

wkładu do spółdzielni socjalnej dofinansowywanej ze środków PFRON lub innych źródeł.

4. Podejmowanie działań na rzecz poszerzenia oferty szkoleniowej dla osób niepełnosprawnych.
5. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie, przystosowanie stanowisk pracy, adaptację pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych, zatrudnienie pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu oraz stosowanie instrumentów i usług rynku pracy.
6. Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
7. Upowszechnianie informacji ułatwiających zakładom pracy tworzenie i wyposażenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
8. Upowszechnianie informacji o możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych ze środków min. PFRON, UE.
9. Upowszechnianie informacji o możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy oraz o korzyściach z jakich może skorzystać pracodawca.
10. Rozwój doradztwa zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy w zakresie doboru kierunku szkolenia, planowania ścieżki kariery zawodowej.
11. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwoju warsztatów terapii zajęciowej, powiatowego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zakładu aktywności zawodowej, spółdzielni socjalnych.
12. Organizowanie doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.
13. Rozwijanie przedsiębiorczości wśród osób niepełnosprawnych, w tym przedsiębiorczości z zakresu ekonomii społecznej
14. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych

## **Działania**

1. Przygotowywanie ulotek, broszur informacyjnych oraz podawanie informacji w lokalnej prasie dla pracodawców o preferencyjnych warunkach w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz o zasadach korzystania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
2. Upowszechnianie programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

3. Szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych dostosowane do ich możliwości, a także zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy.
4. Przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
5. Zwiększenie zatrudnienia poprzez tworzenie, przystosowanie stanowisk pracy, adaptację pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych, zatrudnienie pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu.
6. Organizowanie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie i przekwalifikowanie oraz promowanie różnych form zatrudnienia.
7. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.
8. Wypracowanie współpracy wszystkich podmiotów zajmujących się rehabilitacją zawodową.
9. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych - pomoc finansowa dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą lub ją prowadzących
10. Prowadzenie ewidencji osób niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia
11. Określenie potrzeb zawodowych wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP i udzielanie porad indywidualnych i zbiorowych
12. Nauka umiejętności poszukiwania pracy.
13. Wspieranie w tym finansowe pracodawców chcących zatrudnić osoby niepełnosprawne

### **Oczekiwane rezultaty**

1. Rozszerzenie oferty szkoleniowej dla osób niepełnosprawnych.
2. Zwiększenie liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych, w tym na otwartym rynku pracy.
3. Zwiększenia liczby osób przeszkolonych.
4. Zwiększenie liczby stanowisk organizowanych przy udziale środków PFRON, UE oraz innych źródeł.
5. Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych korzystających z doradztwa zawodowego.
6. Wzrost szans osób niepełnosprawnych na zatrudnienie zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i predyspozycjami.
7. Zwiększenie liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych zgodnie z ich kwalifikacjami.

8. Utworzenie w powiecie łomżyńskim zakładu aktywności zawodowej,
9. Tworzenie i rozwój już istniejących spółdzielni socjalnych.

#### **Wskaźniki osiągnięcia celu**

1. Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy.
2. Liczba osób niepełnosprawnych podejmujących działalność gospodarczą.
3. Liczba utworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.
4. Liczba osób niepełnosprawnych podwyższających kwalifikacje, szkolących się lub przekwalifikowujących się .
5. Liczba zakładów aktywności zawodowej i spółdzielni socjalnych.
6. Liczba osób zatrudnionych w zakładach aktywności zawodowej i spółdzielniach socjalnych.
7. Liczba warsztatów terapii zajęciowej.
8. Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej.

#### **V. Podmioty współpracujące przy realizacji Programu.**

- Samorząd powiatowy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży,
- Powiatowy Urząd Pracy w Łomży,
- Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 1 w Łomży,
- samorządy gminne,
- ośrodki pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe,
- wolontariusze,
- media,
- sponsorzy.

## **VI. Koszty realizacji programu, źródła finansowania i monitoring.**

### **1. Źródła finansowania:**

- a) środki PFRON,
- b) środki budżetu państwa,
- c) środki Europejskiego Funduszu Społecznego,
- d) środki własne powiatu,
- e) środki własne bezpośrednich realizatorów poszczególnych zadań programu,
- f) środki pozyskane z innych źródeł,

### **2. Zasady kontroli przebiegu realizacji programu:**

- a) monitorowanie przebiegu realizacji programu poprzez badanie sprawozdań sporządzanych przez bezpośrednich realizatorów zadania,
- b) sporządzanie rocznych raportów z realizacji programu na podstawie informacji sporządzanych przez bezpośrednich realizatorów zadania.

## **Podsumowanie**

„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2025 - 2030” jest dokumentem perspektywicznym, przewidzianym do realizacji w okresie 6- letnim. Cele zapisane w programie charakteryzują się dużym stopniem ogólności, ale w oparciu o nie istnieje możliwość tworzenia projektów szczegółowych, dotyczących wąskiego wycinka zagadnień ujętych w Programie.

Program jest dokumentem otwartym. Może być zmieniany i aktualizowany w zależności od występujących potrzeb. Jest dokumentem o charakterze interdyscyplinarnym, którego wdrażanie wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, w tym samorządu powiatowego i samorządów gminnych, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji oświaty, kultury, sportu i turystyki, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, podmiotów zajmujących się aktywizacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacją.

Na terenie Powiatu Łomżyńskiego różne instytucje podejmują liczne działania na rzecz osób niepełnosprawnych mające na celu zminimalizowanie skutków niepełnosprawności i poprawę jakości życia osób z różnymi dysfunkcjami.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w środowisku lokalnym samorządy oraz instytucje, organizacje pozarządowe, placówki pomocy społecznej, oświatowe, służby zdrowia integrują swoje działania skierowane do tych osób. Przynosi to wymierne efekty w postaci

zabezpieczenia socjalnego, likwidacji barier funkcjonalnych, wzrostu liczby osób korzystających z pozamaterialnych form pomocy.

Zakres realizacji zadań ujętych w programie uzależniony będzie od wielkości środków finansowych Samorządu Powiatowego a także środków samorządów gminnych. Będzie to zależne również od wielkości środków własnych podmiotów realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych zlecane do realizacji przez samorządy.

Część zadań zapisana w programie możliwa będzie do realizacji ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazywanych corocznie Samorządowi Powiatowemu na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., poz. 1172, z późn. zm.). Również od wielkości tych środków zależy zakres realizacji zadań zaplanowanych w Programie.

Przewiduje się także możliwość ubiegania się o środki na działania skierowane do osób niepełnosprawnych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w ramach realizacji programów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i Wojewodę Podlaskiego.